

Zdravotně
sociální fakulta
Faculty of Health
and Social Studies

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Zdravotně sociální fakulta
Katedra právních oborů, řízení a ekonomiky

Bakalářská práce

Amnestie prezidenta České republiky a její důsledky

Vypracoval: David Sufčák
Vedoucí práce: JUDr. Vladimíra Hájková

České Budějovice 2016

ABSTRAKT

Bakalářská práce na téma *Amnestie prezidenta České republiky a její důsledky* podrobně rozebírá institut amnestie, tedy hromadné milosti. Jedná se o čistě teoretickou práci.

Práce je rozdělena na dvě části. První část zkoumá amnestii z obecného hlediska. Mezi okruhy patří např. základní charakteristika, historie, rozdíl mezi amnestií a individuální milostí, jednotlivé formy aplikace, mediální pohled, právní úprava u nás a dále komparace s právní úpravou v cizích zemích.

Druhá část se konkrétně zabývá rozporuplnou amnestií Václava Klause z roku 2013. Jedná se o praktickou ukázkou užití amnestie prezidentem České republiky v našem právním prostředí. Amnestie 2013 je v této části zachycena z několika úhlů pohledu. Širokou veřejností kritizovaný rozsah amnestie je podroben analýze včetně jeho jednotlivých článků a palčivých otázek. S rozsahem se rovněž pojí aplikační problematika, která je detailně rozebrána s ohledem na jednotlivé aplikované formy amnestie. Práce se rovněž zmiňuje o dopadech na Vězeňskou službu ČR, Úřady práce ČR či Probační a mediační službu ČR. Dále je zde nastíněna reakce několika složek společnosti (odsouzení, poškození, odborná veřejnost a laická veřejnost).

S otázkou amnestovaných se v dalším bodě práce úzce pojí i jejich resocializace. Následně je pak řešena kontrasignace premiéra Petra Nečase, s jehož rolí vyvstalo několik otázek o úloze kontrasignace v naší právní úpravě.

Závěr práce řeší možné budoucí změny institutu amnestie z ústavního hlediska vzhledem k problémům, které se objevily s poslední vyhlášenou amnestií na našem území.

Klíčová slova:

Amnestie – Milost - Prezident republiky – Trestní řád - Ústava

ABSTRACT

This bachelor thesis is called *Amnesty of president of the Czech Republic and its consequences*. It analyses in detail the institute of amnesty and so mass pardons. It is purely the theoretical thesis.

The work is divided into two parts. The first one is focused on amnesty from the general viewpoint. In this part we speak about basic characterization, history, the difference between amnesty and individual mercy, particular application forms, medial perspective, legislation in our country and also comparison with legislation from abroad.

The second one deals with the full-of-contradiction amnesty by Václav Klaus in 2013. There is practical demonstration of using the amnesty by president of the Czech Republic in our legal environment. In this part the amnesty in 2013 is described from several points of view. The extent of amnesty which was criticised by general public is analysed including of particular clauses and thorny questions. We also focused on application problems which are described in detail with respect to particular application amnesty forms. The thesis is also speaking about the impacts on Prison service of the Czech Republic, Employment offices of the Czech Republic or Probation and Mediation service of the Czech Republic. There is said in outline the reaction of several social segments (convicted persons, aggrieved persons, the expert public and non-professional public).

With the topic of people who were pardoned is closely related their social rehabilitation. It is followed by dealing with countersignature of Prime Minister Petr Nečas. A few questions about the function of countersignature in our legislation arose with him.

The conclusion of thesis is aimed at future changes of amnesty institute from the constitutional viewpoint in relation to problems which appeared with the latest declared amnesty in our state territory.

Key words:

Amnesty – Mercy – President of the Czech Republic – Penal code - Constitution

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Amnestie prezidenta České republiky a její důsledky vypracoval/a samostatně a použil/a jen pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č.111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Zdravotně sociální fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 2. 5. 2016

.....

David Sufčák

Poděkování

Na prvním místě bych chtěl poděkovat paní JUDr. Vladimíře Hájkové za odborné vedení práce, vstřícný přístup a ochotu při konzultacích.

Obsah

ÚVOD	9
1 Vymezení amnestie a milosti	11
1.1 Milost jako obecný pojem	11
1.2 Amnestie a obecná fakta	13
1.2.1 Historie amnestie	15
1.2.2 Právní úprava amnestie	16
1.2.3 Klady a zápory amnestie	18
1.3 Milost v užším pojetí.....	20
1.3.1 Právní úprava individuální milosti.....	22
1.4 Rozdílnost amnestie a milosti	23
1.5 Jednotlivé formy amnestie a milosti	24
1.5.1 Abolice.....	24
1.5.2 Agraciace	26
1.5.3 Rehabilitace	28
1.6 Mediální pohled	29
1.6.1 Informování veřejnosti.....	29
1.6.2 Mediální kampaň	31
1.6.3 Mýty o milostech	33
1.6.4 Milosti ve víru dezinformací.....	34
1.6.5 Milosti a úplatky	34
1.6.6 Vliv médií na četnost aplikace milostí.....	35
1.7 Srovnání se zbytkem světa	35

1.7.1	Státy Evropské unie	36
1.7.2	Státy mimo Evropskou unii	38
2	Amnestie Václava Klause z roku 2013.....	40
2.1	Odůvodnění	40
2.2	Rozsah a aplikace	42
2.2.1	Článek I.....	45
2.2.2	Článek II	45
2.2.3	Článek III.....	48
2.2.4	Článek IV	49
2.2.5	Článek V	50
2.2.6	Závěrečná rekapitulace rozsahu amnestie 2013.....	50
2.3	Dopady	51
2.4	Reakce odsouzených	56
2.5	Reakce poškozených	56
2.6	Reakce odborné veřejnosti	59
2.7	Reakce laické veřejnosti.....	60
2.8	Resocializace amnestovaných	60
2.9	Kriminalita amnestovaných	62
2.10	(Ne)kontrasignace premiéra Nečase	62
2.11	Srovnání amnestií V. Havla a V. Klause.....	63
2.12	Názor současného prezidenta Zemana	64
	ZÁVĚR	65
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	67

Seznam použitých zkratek

ČR	Česká republika
DV	Domácí vězení
MOP	Mimořádná dávka okamžité pomoci
OPP	Obecně prospěšné práce
PMS	Probační a mediační služba
TČ	Trestné činy
TŘ	Trestní řád
TZ	Trestní zákoník
ÚP	Úřad práce
ÚS	Ústavní soud

ÚVOD

Jedním z významných motivů ke zpracování tohoto tématu byl důvod, že mě velmi zaujala situace kolem poslední amnestie prezidenta Václava Klause z roku 2013. Ukázalo se, že amnestie je velmi mocný institut, který může mít vliv na celou společnost ve státě. Amnestie 2013 zcela jistě ovlivnila chod České republiky v mnoha různých ohledech. Právě tento domino efekt přináší mnoho zajímavého k analýze a zamyšlení se.

Bylo zajímavé sledovat celou vášnivou debatu, střet názorů a hysterii kolem tohoto kroku dnes již bývalého prezidenta V. Klause. Vlastně mi chvílemi přišlo, jako kdybych sledoval zápas ve stolním tenisu a to z jednoho prostého důvodu. Byla to veliká smršť argumentů z obou „znepřátelených“ stran. Jedni jsou proti a druzí pro. V dnešní době internetu a dalších moderních médií byl tento politický (společenský) souboj ještě umocněn na mnohem vyšší úroveň. Nutno dodat, že Václav Klaus uměl vždy rozproudit svými kroky stojaté vody české politiky a vůbec celé ČR, ať už šlo o jeho názory, ideje či rozhodnutí a kroky z pozice prezidenta v praxi.

Téma *Amnestie prezidenta České republiky a její důsledky* je pro mě dobrou možností, jak se ponořit do konkrétní problematiky amnestie nejen z pohledu současného, ale i z pohledu historického. Tento institut v časové rovině zasahuje až do starověkých civilizací (např. Egypt) či středověku. Nesmíme též opomenout např. amnestie v období minulého totalitního režimu a mnoho dalších. Z toho vyplývá, že amnestie není pouze o notoricky známých postavách nedávné minulosti. Přesto především Václavu Klausovi ve své práci věnuji nejvíce prostoru. Je to pochopitelné dané tím, že většinu lidí zajímá poslední použití tohoto institutu. Doba se neustále mění a je zajímavé sledovat tento institut a jeho funkci v současné moderní vyspělé společnosti.

Cílem této práce je tedy podrobně rozebrat problematiku práva prezidenta republiky na udělení amnestie a snažit se ji zachytit z více úhlů pohledu. V první řadě ovšem začnu od základů a definuji detailně základní pojmy „milost“ a „amnestie“,

srovnám jednotlivé druhy a formy milostí, protože jednotlivé druhy mají svá jedinečná specifika. A tato specifika musíme rozpoznat, abychom naplno pochopili všechny zákonitosti amnestie a následně přešli dále k amnestiím konkrétním. Na druhou stranu je třeba říct, že v mnohém jsou si jednotlivé milosti podobné. Určitě se zaměřím i na právní úpravu tohoto institutu a v neposlední řadě rozeberu i jednotlivé výhody a nevýhody jeho aplikace, které (ne)hrají pro zachování amnestie v současné podobě. Samozřejmě chci srovnat i jednotlivé přístupy k amnestii a institutu milosti obecně napříč více zeměmi. Velmi zajímavé je podívat se na amnestii a milosti obecně i z pohledu mediálního.

Ve druhé části své bakalářské práce se pokusím zanalyzovat amnestii Václava Klause, která pak bude sloužit jako výborné praktické rozšíření pro spíše obecnější první část mé bakalářské práce. Konkrétně se zaměřím na její rozsah a s ním spojené aplikační problémy. Rovněž budu zkoumat celkové dopady této amnestie. Amnestii 2013 se pokusím zachytit z více úhlů. Je potřeba zaznamenat reakci odsouzených, poškozených, veřejnosti, státní správy, ale i politické scény (diskuse k pravomocem prezidenta a vlády, ústavní procedura, otázka kontrasignace apod.). V neposlední řadě bych chtěl rozebrat uplatnění omilostněných a jejich resocializaci. S tím rovněž souvisí sociální aspekt pomoci propuštěným. Stručně se vrátím i k amnestii Klausova velikého politického konkurenta Václava Havla.

Budu pracovat s odbornou literaturou, zákony, jejich komentáři a dalšími odbornými zdroji, vše proložím svým osobním názorem na tuto problematiku. Smyslem této práce je tedy (jak již bylo řečeno výše) jít do hloubky a srovnat jednotlivé souvislosti, protože nic není černobílé a každý krok má své důsledky. V případě tak složité pravomoci jakou amnestie bezesporu je, to platí dvojnásobně. Chci se pokusit najít odpovědi na některé otázky, otevřít debatu s ohledem na možné změny institutu amnestie do budoucna (např. aplikační a kontrasignační problematika) a případně čtenáře i posunout k zamyšlení.

1 Vymezení amnestie a milosti

Na úvod je třeba přesně popsat a vysvětlit jednotlivé základní pojmy z problematiky milostí, jelikož to usnadní orientaci v tomto složitém tématu. Některá označení mají totiž svůj širší a užší význam, mnohdy následně dochází k záměnám či dokonce k mystifikacím.

1.1 Milost jako obecný pojem

Pokud budeme milost brát jako obecný pojem v širším kontextu, tak pojímá v podstatě všechny druhy milostí (včetně amnestie), které mají většinou jeden cíl. Tím cílem je propustit obviněnou či vězněnou osobu nebo skupinu osob na svobodu, či jí alespoň zmírnit trest (In epravo.cz, 2001).

Účelem jakéhokoli druhu milosti by konkrétně podle Sládečka (2007, s. 444) nemělo být: „... nahrazovat rozhodování a konání soudů a jiných orgánů činných v trestním řízení (ani napravovat „justiční omyly“), kritériem pro uplatnění milosti (i amnestie) by měly být především důvody humanitární (zdravotní, rodinné, sociální).“

Předchozí odstavec doplňuje další zajímavý fakt a tím je, že použití institutu milosti není podle platné Ústavy součástí moci soudní (Pavlíček a Hřebejk, 1998).

V naší republice je podle Ústavního soudu (dále jen ÚS) právo na udělení jakéhokoli druhu milosti prerogativou. To znamená, že udělení milosti je výsadním právem prezidenta republiky (Sládeček, 2007). Sládeček (2007, s. 446) dále sumarizuje vyjádření ÚS: „... právo na udělení milosti není subjektivním veřejným právem fyzické osoby, a proto není dána příslušnost Ústavního soudu k projednání ústavní stížnosti proti neudělení milosti (judikát číslo 2).“ Šámal a kol. (2013) správně dodávají, že kompetence ÚS je taxativně uvedena v čl. 87 odst. 1 Ústavy. Šámal a kol. (2013, s. 4045) doslova píší: „Rozhodování o jakékoli formě vyřízení žádosti o milost pod tento výčet nespadá, když z ústavních předpisů pro žadatele nárok na určitou formu vyřízení nevyplývá.“

Institut milosti je řešen v čl. 62 písm. g) a čl. 63 písm. j) Ústavy České republiky (dále jen ČR). Amnestie je konkrétně řešena v čl. 63 písm. k) Ústavy ČR. Ústava ČR je tedy hlavní právní dokument, který se zabývá milostmi.

Amnestie i milost mají své formy. Pod odpuštěním a zmírněním trestů uložených soudem (v předchozím odstavci zmiňovaný čl. 62 písm. g)) se rozumí pojem agraciace (Marečková, 2007). V praxi to znamená, že hlava státu odsouzené osobě odstraní celý trest - odpustí nebo odstraní pouze část trestu - zmírní (Sládeček, 2007). Pod nařízením, aby se trestní stíhání nezahajovalo, a bylo-li zahájeno, aby se v něm nepokračovalo (v předchozím odstavci zmiňovaný čl. 63 písm. j)), se rozumí pojem abolicie (Marečková, 2007). Abolicie je nejširším zásahem, intervenováno je totiž do policejní soustavy, státního zastupitelství i soudu (Sládeček, 2007). A pod zahlazením odsouzení (v předchozím odstavci zmiňovaný čl. 62 písm. g)) se rozumí pojem rehabilitace (Marečková, 2007). Je třeba dodat, že zahlazení odsouzení se v mnoha případech označuje ne zcela přesně za rehabilitaci. V kontextu zahlazení totiž nejde o pojem ve smyslu nápravy křivd (Sládeček, 2007). Tyto formy milosti platí též pro amnestii (Marečková, 2007). Podrobněji se jim budu věnovat v bodech 1.5.1, 1.5.2 a 1.5.3

Šámal a kol. (2013) v souvislosti s udělením milosti v širším pojetí hovoří též o tom, že jej lze spojit se splněním určitých podmínek. Pod tím si většinou podle Šámala a kol. (2013, s. 4043) můžeme představit splnění podmínek tím stylem, že osoba, jíž se institut týká: „... *po stanovenou dobu nespáchá úmyslný trestný čin.*“ S tím se naprosto ztotožňuji, institut milosti či amnestie dle mého soudu může na některé omilostněné paradoxně psychologicky zapůsobit tak, že dostanou dojem, že v budoucnu nebudou adekvátně potrestáni za své případné nové trestné činy (dále jen TČ). Proto podmínky (pojistky) tohoto typu hodnotím pozitivně.

Marečková (2007) tvrdí, že v kontextu s milostmi se jedná o odpuštění a jistou analogii zmírnění tvrdosti zákona. Marečková (2007, s. 19) doslova hovoří: „... *o kategorickém imperativu tam, kde selhaly všechny opravné mechanismy a pojistky trestního řízení – i justice sama.*“ Podle Chotaše a Karáska (2005) je kategorický imperativ v podstatě základ přirozené morálky. Nabízí se tedy stará známá fráze,

kteřou pronesl rakouský právník George Jellinek (In iuridictum.pecina.cz, 2014): „Právo je minimum morálky.“ Proto se dle mého názoru, milosti zdají být jako ideální vyvážení na poli práva z hlediska nastolení větší míry morálky.

Můžeme tedy říct, že milosti se skutečně snaží otupovat ostré hrany práva. Milost může zmírňovat dopad přísného trestu na vězněného. Zároveň je třeba dodat, že může zmírňovat i dopad na osobu třetí, která by měla být brána v potaz. Mnohdy je osobou třetí osoba závislá a zranitelná (např. děti). Ani trestní spravedlnost není všemocná. Tento typ spravedlnosti někdy postrádá dostatečnou rychlost realizace potřebných změn. Milost de facto představuje šanci, příležitost, kterou nedostane mnoho lidí. Milosti je si třeba vážit. Tato šance může být vysoce pozitivní motivací. Může pomoci i v boji s případnou recidivou (Marečková, 2007). V mých očích omilostněná osoba má zároveň i svůj nezpochybnitelný dluh vůči společnosti. Tento dluh by ji měl přirozeně motivovat v boji se starým způsobem života, bohužel ne vždy tomu tak je.

Člověka dle mého od ostatních tvorů odlišuje jeho schopnost empatie a solidarity. Marečková (2007) ve své knize poukazuje na to, že je dobré se nad milostí zamyslet jako nad jakýmsi aktem lidskosti, schopností nastavit pomocnou ruku v případech, kdy je to adekvátní ke všem okolnostem.

1.2 Amnestie a obecná fakta

Kontroverzní a velmi skloňovaný institut amnestie, který je předmětem mé bakalářské práce, se jistě taktéž řadí mezi milosti, ale má svá jedinečná specifika.

V prvním díle Komentáře k ústavnímu systému (Pavlíček, Hřebejk, 1998) se píše, že amnestie má oproti klasické individuální milosti hromadný charakter. Tam, kde individuální milost zprošťuje viny jednoho „hříšníka“, tak amnestie zcela (nebo částečně) zprošťuje viny celou skupinu a okruh pachatelů trestných činů. Pavlíček a Hřebejk ve své publikaci Komentář (1998, s. 234) doslova zmiňují „*Udělováním amnestie se rozumí hromadné promíjení a zmírňování trestů a právních následků*

odsouzení a právo nařizovat, aby se trestní stíhání nezahajovalo a bylo-li zahájeno, aby se v něm nepokračovalo.“

Šámala a kol. (2013) k definici amnestie přistupují podobně. Jedná se o hromadný akt, který se aplikuje na blíže neurčenou skupinu odsouzených pachatelů. Taková skupina je podle Šámala a kol. (2013, s. 4043) zpravidla vymezena podle: „... *druhu trestu, jeho výměry, povahy trestného činu, který je předmětem odsouzení, předchozích odsouzení takových osob nebo podle jejich osobních a rodinných poměrů.*“ (dále o kritériích podle Sládečka i v dalším odstavci této kapitoly)

Jak již bylo zmíněno, amnestie má hromadný charakter. A každý, takto veliký zásah institutu tohoto typu může mít silný vliv na celou společnost (více o kontroverzi amnestie i s porovnáním vůči individuální milosti se zmiňují též v kapitole 1.4). Proto se mimo jiné vyžaduje rozhodnutí vlády, jedná se o tzv. kontrassegnaci. Tímto posvěcením se politicky odpovědným celkem za amnestii stává vláda (Pavlíček, Hřebejk, 1998).

Sládeček (2007, str. 465) konstatuje, že amnestie je nastavena podle určitých kritérií. Tato měřítka jsou nastavena: „... *např. vyšší uloženého trestu, druhem trestného činu, za který byl trest uložen, formou zavinění, příp. s ohledem na osobu potrestaného (např. těhotné ženy, muži starší 60 let a ženy starší 55 let nebo osoby trpící závažnou chorobou).*“

Amnestie je obvykle vyhlášována v souvislosti s významnými okamžiky v daném státu. Namátkou můžeme uvést politické změny či významné události v zemi. Někdy jsou udělovány z překvapivého, ale zároveň praktického důvodu, a tím je přeplněnost věznic (Marečková, 2007). K otázce přeplněnosti věznic se ještě dostanu v další části své práce.

Pavlíček a Hřebejk (1998, s. 235) správně podotýkají: „*V republikách je tato pravomoc někdy svěřována parlamentu jako reprezentantu svrchované vůle lidu. Udělování amnestie je zásahem do soudní moci a může mít závažné důsledky.*“

Pavlíček a Hřebejk ve své publikaci Komentář (1998, s. 235) konkrétně zmiňují: „*Rozhodnutí o amnestii se od roku 1960 uveřejňuje ve Sbírce zákonů. Je*

závazná pro orgány činné v trestním řízení a dává občanům vynutitelné právo na její realizaci.“

Jistě stojí za zmínku fakt o podobnosti institutu amnestie a individuální milosti v otázce jejich původu. Pavlíček a Hřebejk (1998) tvrdí, že tyto instituty mají svůj původ v monarchii.

1.2.1 Historie amnestie

Slovo amnestie znamená de facto prominutí trestu. Toto označení pochází z řeckého *amnēstia*, které doslova znamená v překladu zapomenutí (Rejzek, 2015).

Historicky jde podle Sládečka (2007) o výsadu panovníka vycházející z tradice.

Pavlíček a Hřebejk (1998) konstatují, že původ institutu amnestie (ale i milosti) můžeme hledat v období monarchie. Panovník v té době koncentroval ve svých rukách i nejvyšší moc soudní. Právo milosti bylo jako relikv obřad obsaženo v článku 13 základního zákona státního č. 144 ř.z. z 21. 12. 1867 o moci soudcovské, kdy císaři příslušelo mimo jiné: *„tresty od soudu vyslovené odpouštěti nebo zmírňovati, jakož i promíjeti právní následky odsouzení s výhradou obmezení, obsažených v zákoně o odpovědnosti ministerské.“* (In Pavlíček a Hřebejk, 1998, s. 223). Toto ustanovení následně přešlo do ústavní listiny z roku 1920, kde bylo uvedeno mezi pravomocemi prezidenta republiky. Důležité je doplnit, že se tehdy pod pojmem milost rozuměla rovněž amnestie (Pavlíček a Hřebejk, 1998). Jak správně podotýká Sládeček (2007), tak všechny úkony hlavy státu byly kontrasignované podle Ústavy z roku 1920.

Právo prezidenta republiky nakládat s institutem amnestie upravovala též Ústava z roku 1948. Konkrétně šlo o § 74 odst. 1 bod 11. I v tomto bodě stálo, že amnestie podléhá kontrasignaci.

Podle Ústavy z roku 1960 byla hlava státu odpovědná z výkonu funkce Národnímu shromáždění (Sládeček, 2007). Sládeček (2007, s. 465) logicky doplňuje: *„... kontrasignační mechanismus se obecně neuplatňoval, tedy ani při vyhlášení amnestie (čl. 62 odst. 1 bod 10.).“*

Pavliček a Hřebejk (1998) konstatují, že k vyhlášení amnestií v Československu vedly vnitropolitické a mezinárodněpolitické důvody. Z mezinárodněpolitických důvodů byla konkrétně vyhlášena např. amnestie z roku 1922 v souvislosti s Trianonskou smlouvou.

Hlavní motivy pro aplikaci institutu amnestie po vzniku Československé republiky se týkaly hlavně uklidnění obyvatelstva. Stát za sebou měl válku, revoluční zkušenost a hospodářskou krizi. Uplatňovaly se ale i jiné politické motivy. Např. několik amnestijních rozhodnutí v roce 1945 omilostnilo osoby, které se účastnily boje proti nacismu. V pozdějším období se amnestie udělovala i při příležitosti významných milníků státu (Pavliček a Hřebejk, 1998). Osobně jsem byl překvapen při studiu historie tohoto institutu, kolik amnestií již bylo vyhlášeno na území našeho státu.

V historii samostatné České republiky byly uděleny pouze tři amnestie. Konkrétně jde o roky 1993, 1998 a 2013 (Rieger, 2013).

1.2.2 Právní úprava amnestie

Základním pramenem právní úpravy amnestie je v České republice Ústava České republiky (In epravo.cz, 2001). Ústavní zákon č. 1/1993 Sb. řeší tento institut konkrétně v již uvedeném článku 63 písm. k). V tomto článku Ústavy ČR se doslova píše, že prezident: „*má právo udělovat amnestii.*“

Jak píše Marečková (2007) dalším významným pramenem je též Trestní řád, který rovněž řeší normy spojené s institutem amnestie. Konkrétně jde o XXIII. hlavu a §§ 368 a 370.

Zákon neumožňuje možnost přenesení části pravomoci na ministra spravedlnosti. Řízení o použití amnestie je čistě v kompetenci soudu. Šámal a kol. (2013) správně podotýkají, že v § 368 Trestního řádu je jasně specifikováno, že pouze soud, který rozhodl v prvním stupni, učiní rozhodnutí o tom, v jaké míře je osoba (pravomocně odsouzená) účastna amnestie. Proti rozhodnutí o použití amnestie je možné podat stížnost, která má odkladný účinek.

Šámal a kol. (2013) dále v souvislosti s § 368 Trestního řádu doplňují, že funkcionalita toho paragrafu se týká taktéž trestních věcí mladistvých a řízení proti právnickým osobám. Co se týká mladistvých, tak zákon o soudnictví nemá speciální ustanovení. V souvislosti s trestním řízením proti právnickým osobám Šámal a kol. (2013, s. 4048) doslova konstatují: „... *neobsahuje-li zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim žádnou zvláštní úpravu a není-li to z povahy věci vyloučeno, použije se obecná úprava podle trestního řádu ...*“. Výjimku bude tedy pouze tvořit věta druhá z § 368 o výkonu trestu odnětí svobody, neboť se v tomto rozsahu týká pouze osob fyzických (Šámal a kol., 2013).

Šámal a kol. (2013) správně rozebírají výjimku z místní příslušnosti soudu. Konkrétně hovoří v této problematice o § 368 takto: „*Ustanovení věty druhé stanoví výjimku pouze z místní, nikoli věcné příslušnosti soudu, rozhodujícího o účasti na amnestii. Věcná příslušnost soudu, který ve věci rozhodl v prvním stupni, proto zůstává zachována.*“ Soudu a jejich věcné a místní příslušnosti podrobně rozeberu v další části své práce věnované amnestii 2013.

Dále je třeba rozebrat pojem „změna výměry trestu“, který je obsažen v § 370 Trestního řádu. Šámal a kol. (2013, s. 4052) přesně citují znění tohoto paragrafu:

(1) „*Byl-li amnestií zcela nebo zčásti prominut trest jen za některý z trestných činů, za něž byl uložen úhrnný nebo souhrnný trest, který nebyl dosud zcela vykonán, stanoví soud podle vzájemného poměru závažnosti přiměřený trest za trestné činy amnestií nedotčené. Proti tomuto rozhodnutí je přípustná stížnost, jež má odkladný účinek.*

(2) *Rozhodnutí podle odstavce 1 činí ve veřejném zasedání soud, který trest uložil v prvním stupni.*“

Toto ustanovení se aplikuje v případě, že byl uložen souhrnný nebo úhrnný trest, na který se amnestie vztahuje pouze z části (např. na jeden z trestných činů obsažených v úhrnu). Šámal a kol. (2013, s. 4053) konstatují: „*Tohoto ustanovení se neužije v případě, že soud upustil podle § 44 TrZ od uložení souhrnného trestu za čin, na který se vztahuje rozhodnutí o amnestii.*“ Toto ustanovení platí pouze pro

institut amnestie, v případě individuální milosti výměru trestu stanoví přímo hlava státu (Šámal a kol., 2013).

Rozhodnutí o změně výměry trestu má formu usnesení a je proti němu možná stížnost, která má odkladný účinek (Šámal a kol., 2013). Tento účinek odkládá právní moc a vykonatelnost daného rozhodnutí (In iuridictum.pecina.cz, 2008).

1.2.3 Klady a zápory amnestie

Amnestie je bezpochyby velmi kontroverzní druh milosti. Jako každý sporný institut má tedy své klady a zápory. Svým způsobem jsou obecné výhody a nevýhody jednotlivých amnestií podobné. Textu na toto téma se v odborné literatuře najde poměrně dost. Zejména po poslední amnestii z roku 2013 se objevilo hodně názorů a diskusí na toto téma i v mediálním prostoru (TV, tisk, internet). V tomto bodě se chci na klady a zápory zaměřit spíše z obecného hlediska. Výhody a nevýhody amnestie 2013 zanalyzuji až v kapitole přímo určené Klausově amnestii. Nicméně některé informace, které zde zmíním, mohou být pochopitelně aplikovány i na amnestii z roku 2013.

Jak jsem již uvedl v předchozích kapitolách, tak v souvislosti s jakýmkoli druhem milosti můžeme mluvit o tzv. odpuštění. Můžeme dále hovořit o slitování či milosrdenství s pachatelem. V právu není morálka ani zdaleka silně zastoupena, právo je mnohdy velmi přísné (právo má černobílé vidění světa) a v některých případech postihuje i osoby závislé (např. děti pachatelů). Amnestie tedy zmírňuje dopady spojené s trestem. To, co zde ovšem bereme jako klad, je paradoxně z pohledu veřejného mínění odsuzováno, veřejnost má raději exemplární tvrdou formu trestů, která postrádá mnohdy lidskost a empatii. Je třeba dodat, že bezprávní včetně justičních omylů (i takové případy existují) se nedá smazat udělením žádného druhu milosti. Následky justičních omylů jsou totiž nevyčíslitelné a nespravedlivě vězněnému či vězněným nemůže nic vykompenzovat ztrátu svobody a následně psychické a fyzické strádání (Marečková, 2007).

Tento institut může v neposlední řadě působit i jako kvalitní nástroj v boji proti recidivě, může pozitivně motivovat propuštěné (nebo alespoň jejich část), aby

neopakovali chyby z minulosti. Můžeme zde mluvit o stimulačním charakteru, který představuje šanci pro větší skupiny osob na „nový začátek“. Jedním z důvodů motivace je rovněž výjimečnost milostí všeho druhu. Amnestie se konkrétně vyhláší především při příležitosti politických změn ve státě, po válce, hospodářské krizi, nebo při významných datech daného státu (v souvislosti s oslavami má tento institut svůj nezpochybnitelný symbolický význam - akt odpuštění) (Marečková, 2007). Na druhou stranu je podle mě třeba nastavit dostatečně přísná kritéria amnestie před jejím vyhlášením, a rovněž ji nevyhlášovat často, jelikož to může následně vést naopak ke zvýšení recidivy (tento opačný efekt není žádoucí). Pokud bych se pokusil vcítit do omilostněného, tak jsem toho názoru, že by mohl nabýt dojmu, že mu bude vždy odpuštěno.

Pragmatickým důvodem, který hraje pro aplikaci amnestie v právním státě je též přeplněnost věznic. Amnestie touto formou pomáhá přetíženému státnímu aparátu (Marečková, 2007).

Mezi negativa dle mého rozhodně patří až příliš široký rozsah ze strany institutu amnestie. Za pravdu mi dává i prezident soudcovské unie Tomáš Lichovník v rozhovoru pro ČTK (In aktualne.cz, 2013), který podotýká, že se jako problematický může u amnestie z roku 2013 jevit její široký záběr. V rozhovoru ji též označil jako poměrně velkorysou. Tuto nevýhodu já osobně považuji za největší a nejnebezpečnější. Amnestie v jednu chvíli omilostní menší či větší skupinu pachatelů naráz. A já se ptám, mohou sebelíp nastavená kritéria amnestie skutečně tak „spravedlivě“ pustit na svobodu pouze lidi, kteří si to „zaslouží“? Nemohou se dostat na svobodu ve větším množství ti, u nichž hrozí např. recidiva? Toto jsou velmi palčivé otázky. Vidíme zde obrovský rozdíl oproti klasické individuální milosti. Já osobně jsem zastáncem institutu milosti jako aktu individuálního. Hlava státu může přistoupit ke každému případu jako k jedinečné situaci v jedinečném kontextu. Ale hromadná milost má množství úskalí. Bylo by velmi troufalé, myslet si, že „strojově“ nastavená kritéria mohou zachytit každého omilostněného v objektivním světle. Bohužel pro amnestii, každý případ a osud pachatele v něm je jedinečný ve své době a místě. Až budu rozebírat v dalších kapitolách konkrétní amnestii exprezidenta

Klause, tak se dostaneme i k zajímavým statistikám vypovídajících o (ne)úspěšnosti amnestií.

Z pohledu odborníků mě např. zaujal názor ústavního soudce Jana Musila na půdě senátu po vyhlášení amnestie 2013. Musil (In ceskatelevize.cz, 2013) hovoří o tomto institutu následovně: „*U amnestie schází protiplnění ze strany pachatele... Je postrádán aspekt vzorného chování ve výkonu trestu... Systémově to narušuje snahu o převýchovu pachatelů.*“ (...) „*Institut amnestie odporuje základnímu principu trestního práva, kterým je generální povinnost státu stíhat veškerou kriminalitu z úřední moci. Jedině stát tuto povinnost má.*“

Marečková (2007) zmiňuje další poněkud spornou „nevýhodu“ amnestie. Institut prý porušuje presumpci neviny. Žádný druh milosti však v praxi neporušuje presumpci neviny, jelikož omilostněním nedochází k jednání v neprospěch stíhaného.

1.3 Milost v užším pojetí

Milost v pojetí užším se dá brát za konkrétní druh milosti, tento typ se označuje za individuální typ institutu milosti. V článku 62 písm. g) Ústavy ČR se píše, že prezident: „*Odpouští a zmírňuje tresty uložené soudem a zahlazuje odsouzení.*“ Dále se v Ústavě ČR v článku 63 písm. j) píše, že prezident České republiky: „*Nařizuje, aby se trestní řízení nezačalo, a bylo-li zahájeno, aby se v něm nepokračovalo.*“

Je třeba zmínit, že se jedná o individuální právní akt hlavy státu. Tento druh institutu směřuje přímo k jedné konkrétní osobě, která je pak případně puštěna na svobodu z vězení. Tento krok prezident činí na základě svého osobního rozhodnutí, iniciativy a analýzy konkrétní situace. Hlava státu má v tomto ohledu v podstatě volné ruce. Neexistují žádné limity pro udělení milosti (In epravo.cz, 2001).

Milost v užším pojetí může být udělena v jakékoli části a stádiu trestního řízení. Na rozdíl od amnestie, u individuální milosti není vyžadována kontrasignace vlády, tedy spolupodpis jejího předsedy či jiného člena vlády (In epravo.cz, 2001). Je

to zčásti pochopitelné. V následujícím bodě 1.4 totiž zjistíme, že amnestie je větším indikátorem změn pro společnost, a nejenom tím.

Sládeček (2007) též poukazuje na fakt, že právo hlavy státu na udělení milosti bývá v demokratických parlamentních formách vlády omezené (v některých zemích právo použít institut milosti prezident nemá). Dále je též důležité podotknout skutečnost, že ve většině států Evropy je k udělení individuální milosti potřeba kontrasignace. Jednou z výjimek je vedle České republiky např. Dánsko. Sládeček (2007, str. 444) doslova popisuje: „... *neboť udělení milosti znamená závažný zásah do systému dělby moci (zásah do moci soudní i exekutivní).*“

Marečková (2007) uvádí, že milost je Ústavou ČR definována jako právo prezidenta republiky, které je omezeno na oblast práva trestního. Toto právo má absolutní povahu, nelze ho omezit zákonem. Tento institut se vyznačuje minimální právní úpravou.

Šámal a kol. (2013) správně podotýkají, že prezident může institut milosti použít i bez žádosti obviněného. Dále může zvolit formu milosti, kterou případně žádost zaškatulkuje.

Z podstaty věci si můžeme vyvodit, že se toto právo prezidenta vztahuje k trestním věcem v soudní pravomoci orgánů České republiky. Dále nezáleží, o jakou časovou rovinu se jedná. Může jít, jak o trestní řízení vedená od samého počátku orgány jurisdikčního typu činnými v daném trestním řízení nebo o trestní záležitosti v pozdější fázi předané do České republiky nebo jí přímo převzaté (Marečková, 2007).

Pokud se bavíme o právní úpravě, tak udělení individuální milosti či amnestie neřeší pouze Ústava ČR. Marečková (2007) zmiňuje, že druhým velmi významným zasahujícím pramenem právních norem do problematiky institutu milosti je Trestní řád (viz kapitola 1.2 o amnestii). Pokud budeme konkretizovat, institut milosti je v tomto dokumentu řešen v hlavě dvacáté třetí, Udělení milosti a použití amnestie (§§ 366, 367 a 369).

Statistika udělování milostí našimi prezidenty po roce 1989 je velmi zajímavá. Václav Havel byl kritizován za to, že s institutem milosti nešetřil. V roce 2002 udělil 81 milostí. Oproti tomu Václav Klaus udělil pouze 45 milostí v roce 2004. Pokud ovšem srovnáme tyto dva muže s T. G. Masarykem, tak ten v roce 1932 udělil milost dokonce v 305 případech (Sládeček, 2007).

1.3.1 Právní úprava individuální milosti

Základním pramenem právní úpravy možnosti udělení individuální milosti je v České republice Ústava ČR. Ústava České republiky tento institut řeší konkrétně v již uvedených člancích 62 písm. g) a článku 63 písm. j).

V souvislosti s klasickou individuální milostí je třeba podotknout, že její přesné označení v Ústavě ČR nenajdeme (Pavlíček, Hřebejk, 1998). Sládeček (2007, s. 444) nicméně správně uvádí: „*Sama Ústava pojem milost nezná (nepoužívá), je nicméně např. zmíněn (nikoliv však definován) v Protokolu č. 7 k Úmluvě (čl. 3).*“

Velmi zajímavým zjištěním je též fakt, že např. Ústava z roku 1920 si pod pojmem milost představovala, jak amnestii (hromadnou milost), tak milost individuální - ovšem doslova takto nepojmenovanou (Sládeček, 2007).

Druhým nejvýznamnějším pramenem je pro institut individuální milosti (stejně jako pro amnestii) Trestní řád (Marečková, 2007).

Šámal a kol. (2013, str. 4041) na tuto problematiku nahlíží v Trestním řádu v § 366 takto:

- (1) „*Prezident republiky na základě práva daného mu ústavou uděluje milost.*
- (2) *Prezident republiky stanoví, v kterých případech může ministr spravedlnosti řízení o žádosti o milost provést a bezdůvodnou žádost zamítnout.*
- (3) *Narídí-li to v řízení o udělení milosti prezident republiky, trestní řízení se zatím nezahájí nebo se v zahájeném trestním řízení nepokračuje a obviněný se propustí z vazby, anebo se výkon trestu odloží nebo přeruší.*“

Jako u amnestie v případě §§ 368 a 370, je použitelnost možná rovněž u §§ 366, 367 a 369 v trestních řízeních ve věcech mladistvých a v řízeních proti právníkům osobám (Šámal, a kol., 2013).

Je třeba podotknout, že abolice (forma milosti) byla převedena z čistě výhradních práv prezidenta mezi kontraskribovaná. Může za to změna Ústavy provedená ústavním zákonem č. 71/2012 Sb., zákon nabyt účinnosti 1. 10. 2012 (Šámal a kol., 2013).

1.4 Rozdílnost amnestie a milosti

Z toho co bylo nyní řečeno, můžeme uvést základní výčet rozdílů mezi amnestií a individuální milostí. Jsem toho názoru, že amnestie i milost mohou při neuváženém použití oslabit morálku v právním světě, to je jistě jejich společný znak. Nicméně institut amnestie má svým hromadným charakterem již z principu rozhodně silnější váhu než milost individuální. Domnívám se, že tím může být i nebezpečný. Pokud jsou totiž špatně nastaveny parametry amnestie, tak se paradoxně může rázem stát z amnestie akt amorální. A jak správně podotýká Marečková (2007), u individuální milosti může prezident ČR analyzovat jedinečné aspekty konkrétního případu, může žadatele takřikajíc do šroubku rozebrat. Naproti tomu amnestie má charakter obecný. Pokud je propuštěná velká masa pachatelů, je velmi složité najít kompromis. Na svobodu se mohou dostat lidé, u kterých by se mohlo zdát, že by na svobodě být neměli - tuto problematiku podrobněji rozeberu v dalších kapitolách, která se bude týkat amnestie exprezidenta Klause.

Co je též důležité, na rozdíl od individuální milosti má amnestie působnost, která je vymezena okruhem trestných činů nebo obvykleji hranicí trestných sazeb činů (Marečková, 2007).

Další diferencí mezi amnestií a klasickou individuální žádostí o milost je jejich odlišná publikace. Marečková (2007) správně podotýká, že amnestijní rozhodnutí je vždy publikováno ve Sbírce zákonů. Naproti tomu rozhodnutí v otázce žádosti o milost je vždy zásadně neveřejné. K publikaci individuální milosti dochází

prostřednictvím soudu či jiného činného orgánu v trestním řízení (věcně příslušného) výhradně adresátu milosti. Pokud není osoba adresáta milosti totožná s žadatelem o milost, tak se publikuje danému žadateli o milost.

1.5 Jednotlivé formy amnestie a milosti

Pokud se budeme bavit o všech milostech, tak mimořádně důležité je nejenom to, jestli jde o milost hromadnou či individuální. Neméně důležité jsou i jejich formy. Formy můžeme vymežit na tři základní. Řadíme sem abolicí, agraciaci a rehabilitaci. Je třeba podotknout, že se tyto formy mohou jak při amnestii, tak při milosti různě variovat (In epravo.cz, 2001).

1.5.1 Abolice

Abolice je zcela určitě nejkontroverznější formou amnestie a individuální milosti. Definovat ji můžeme jako formu, která se aplikuje na dosud nezahájené trestní stíhání. Rovněž ji můžeme definovat jako formu, která zasahuje do dosud probíhajícího trestního stíhání (Šámal a kol., 2013).

Šámal a kol. (2013, s. 4043) správně konstatují v souvislosti s abolicí, že její nejpřesnější definice je zakotvena přímo v Ústavě ČR: „... v čl. 63 odst. 1 písm. j) Ústavy uvádí, že prezident republiky má právo nařídít, aby se trestní stíhání nezahajovalo, a bylo-li zahájeno, aby se v něm nepokračovalo...“

Pavlíček a Hřebejk (1998, s. 224) ji konkrétně definují jako: „... zastavení nebo nezahájení trestního stíhání, jež je nejenom zánikem stíhatelnosti, ale i zánikem trestnosti činu.“

Sládeček (2007) k abolicí dodává, že je intervencí, která ovlivňuje nejvíce složek státního aparátu (o tom jsem se zmiňoval již v kapitole 1.1). Konkrétně jde o policejní orgány, státní zastupitelství a soud.

Šámal a kol. (2013) též zmiňuje, že udělení milosti či amnestie formou abolicí neumožňuje obnovu řízení, jež by mělo za následek negativní vývoj pro obviněného.

Podle Marečkové (2007) je institut abolicie nejvíce problematickou a rozporuplnou formou udělení milosti. Je třeba dodat, že abolicie je s přehledem nejčteněji napadanou i nejméně aplikovanou formou. Marečková (2007, s. 106) hovoří: „*V této souvislosti ze strany odpůrců institutu milosti se objevovala zejména tvrzení o tom, že právo abolicie nemá v Evropě obdoby, abolicí je porušován princip rovnosti a také právo na spravedlivý proces.*“

Judikatura Evropského soudu pro lidská práva ve Štrasburku hovoří tak, že jestli je příprava nebo trvání procesu delší než tři roky, jedná se o proces nespravedlivý (Marečková, 2007). Už jenom tento odstavec poukazuje na fakt, jak složitá je otázka abolicie. Jistě má určitými prvky v některých případech své opodstatnění (např. vypořádání se s případy, kde soudy konají velmi pomalu), ale možná negativa mají rovněž svou nezpochybnitelnou váhu (viz amnestie 2013, ke které se dostanu v druhé půlce své práce).

Jedním z problémů abolicie je podle Sládečka (2007, s. 446) to, že: „... *jde o závažný, nejrozsáhlejší zásah do rozhodovací a další činnosti policejních orgánů, orgánů státního zastupitelství i soudů.*“

Dalším důvodem, který podle některých lidí hraje proti abolicí je porušení práva na spravedlivý proces. Jak naložit s osobou, která by byla aboliční formou omilostněna, když by zároveň dotčený člověk byl nevinný, nicméně by na něm v důsledku abolicie zůstal stín podezření, jelikož by nebylo trestní stíhání či řízení dotážené do konce (Marečková, 2007)? Zde v mých očích vyvstává naprosto paradoxní situace. Pokud je daná osoba čistě hypoteticky nevinná, tak je abolicie adekvátní, de facto vítězí spravedlnost. Pak už je tedy čistě na žadateli o milost, jestli milost přijme či odmítne. Jak podle mého správně poukazuje Marečková (2007, s. 107): „*tento argument je tedy nutno odmítnout jako pozoruhodně absurdní – a účelový.*“ Marečková (2007) hovoří, že v praxi došlo v několika kauzách k odmítnutí aplikace abolicie ze strany obviněných „šťastlivců“, jelikož tyto osoby z principu trvaly na tom, že jsou nevinné.

Abychom institut abolicie pouze nehanili, je třeba říct, že má podle Marečkové (2007) i jistá pozitiva. Jedním pozitivem může být např. humanitární přístup.

Obviněné osoby mají v mnoha případech malé děti. Děti jsou všeobecně velmi chráněné v naší vyspělé společnosti. Pokud se ovšem budeme bavit o širším kontextu z hlediska trestního stíhání obviněného, tak se na ohrožené třetí osoby de facto vůbec nehledí. Dalším humanitárním důvodem jsou jistě závažná onemocnění ohrožující obviněné na životě. Zde jsem toho názoru, že abolice může mít (alespoň u individuální milosti) kladný dopad v tomto ohledu.

Další pozitivní náhled na abolicí mají odborníci z pohledu vyšších právních principů. Osobně bych řekl, že se prostřednictvím abolicie může jednat o jakýsi vzdor proti větrným mlýnům. Marečková (2007) konkrétně hovoří o konsternaci s prací orgánů činných v trestním řízení či samotné trestní soustavy a zneužívání trestního práva. V tomto kontextu můžeme ze strany veliké morální autority (jakou prezident bezesporu je) mluvit o pozitivním posunutí laťky právního vědomí.

A konečně Marečková (2007) zmiňuje i třetí klad abolicie. Tím je tzv. nedostatek soustavy trestní spravedlnosti a její neakceschopnost pružně řešit celé spektrum různorodých případů. Je třeba říct, že některé abolicie udělené prezidentem Havlem byly na základě žádostí nebo dokonce doporučení samotných soudců nebo státních zástupců.

Na závěr tohoto bodu je třeba zmínit, že byla vyslovena řada názorů, aby právo hlavy státu na udělení milosti či amnestie bylo zredukováno pouze na dvě formy, agraciaci a rehabilitaci (Sládeček, 2007).

1.5.2 Agraciace

Nejpřesnější definici této formy najdeme v samotné Ústavě ČR. Je obsažena v čl. 62 písm. g) jako oprávnění: „... *odpouštět a zmírňovat tresty uložené soudem.*“

Sládeček (2007) definuje agraciaci jako formu, která odpustí kompletně celý trest nebo zmírní část trestu uloženého v trestním řízení odsouzené osobě či skupině. Pod zmírněním si můžeme představit např. transformaci nepodmíněného trestu na trest podmíněný.

Prezident je schopen v rámci svého práva zaměnit soudem uložený trest za jiný druh trestu. V návaznosti na předchozí odstavec je třeba zmínit, že zmírnění trestu se může vyznačovat i zkrácením doby trestu či stanovení mírnějších podmínek a místa výkonu trestu (např. věznice s mírnějším režimem) (Šámal a kol., 2013).

Šámal a kol. (2013) se v souvislosti s agraciací zmiňuje taktéž o tom, že tato forma se vztahuje na dosud nevykonané tresty nebo jejich zbytky. Šámal a kol. (2013) podotýká, že agraciace se: „*Uplatňuje od právní moci odsuzujícího rozsudku do doby, než je celý trest vykonán, resp. jeho výkon promlčen.*“

Je třeba podotknout, že se tato forma milosti či amnestie podle Šámala a kol. (2013) nevztahuje např. na výrok o náhradě škody (o němž budu mluvit v souvislosti s amnestií 2013), nemajetkové újmy v penězích či rozhodnutí o povinnosti nahradit náklady trestního řízení.

Prezident není odvislý od jakýchkoli zákonných hledisek platných pro ukládání trestu. Zároveň ale hlava státu nemůže v souvislosti se zmírněním trestu uložit trest, který není obsažen v trestním zákonu. Takový trest by byl v rozporu s daným zákonem a nebylo by ho možné vykonat. Ovšem na druhou stranu je možné odsouzenému uložit takový trest, který by v jiném případě za daný trestný čin nebylo možné uložit (Šámal a kol., 2013).

Marečková (2007) konstatuje, že pro aplikaci agraciace hrají většinou důvody humanitární. Mnohem menší počet milostí je udělen z důvodu tzv. justičních omylů (např. za exprezidenta Havla). Mezi další motivy patří (obdobně jako u abolicie) např. boj se zkosnatělým a pomalým trestněprávním systémem. K neméně důležitým důvodům k udělení milostí formou agraciace bývá bezpředmětnost výkonu trestu v případech, kde již došlo k nápravě nebo kde hrají svou roli např. zájmy dětí odsouzených.

Ve většině případů dochází k prominutí trestu odnětí svobody, jeho zbytku nebo části. Dalším velmi častým druhem prominutých trestů byl např. za exprezidenta Havla trest vyhoštění. Důvodem bylo to, že již dávno skončila nebezpečnost trestné činnosti, za kterou byl dotyčný vyhoštěn. Podle Marečkové

(2007, s. 141) sem můžeme řadit např. tresty vyhoštění (uložené na dobu neurčitou) typu: „... *pašování nedostatkového zboží nebo uložený před dvaceti a více lety.*“ Velmi zřídka byl prominut trest peněžítý nebo jeho část. Dalšími důvody omilostnění vyhoštěného byla např. složitá situace v zemi odsouzeného či fakt, že vyhoštěný měl na území ČR celé sociální zázemí (Marečková, 2007).

Marečková (2007) sumarizuje, že v letech 1993 – 2002 byl institut milosti použit v 1310 případech. Hned v 681 případech byla formou milosti agraciace. Marečková (2007, s. 141) doplňuje: „*Z 604 agraciací, jejichž obsahem bylo prominutí trestu odnětí svobody nebo jeho zbytku bez účinků zahlazení, bylo 402 milostí uděleno podmíněně.*“ Soud rozhodl v kontextu rozsahu podmínky tam, kde byla promíjena část trestu a dále rozhodoval o žádostech o podmíněné propuštění (Marečková, 2007).

1.5.3 Rehabilitace

Poslední formou udělení amnestie či milosti je rehabilitace. Tato forma je vymezena Ústavou ČR v článku 62 písm. g) pod pojmem „zahlazení odsouzení“. Jak jsem již zmiňoval v bodě 1.1, tato forma bývá někdy ne zcela přesně označována za rehabilitaci. V souvislosti se zahlazením odsouzení totiž nemůžeme mluvit o rehabilitaci pouze ve smyslu nápravy bezpráví (Sládeček, 2007). Zahlazení odsouzení znamená podle Sládečka (2007, s. 445): „... *odstranění nepříznivých následků trestu.*“

Hendrych a kol. (2009, s. 917) definuje zahlazení odsouzení jako: „... *odstranění nepříznivých důsledků spojených s pravomocným odsouzením.*“ Důsledkem je vznik tzv. fikce o neodsouzení. V širším pojetí se za rehabilitaci definuje i odškodnění za vzniklé materiální a morální újmy, ke kterým došlo kvůli nespravedlivému odsouzení. Nespravedlivé z toho důvodu, že došlo např. ke změně politických poměrů. Rehabilitace z obecného hlediska je brána jako znovuzískání cti, bezúhonnosti a dobré pověsti ospravedlněného člověka (Hendrych a kol., 2009).

Šámal a kol. (2013, s. 4043) dodává: „... *právo prezidenta zahlazovat odsouzení (rehabilitace) není vázáno na zákonné podmínky, které jinak pro zahlazení*

platí.“ Tuto formu milosti či amnestie může hlava státu využít samostatně, ale zároveň i s formou agraciační. Účinek rozhodnutí hlavy státu o zahlázení je totožný s účinkem rozhodnutí soudu o zahlázení odsouzení (Šámal a kol., 2013).

Sládeček (2007) konstatuje, že rehabilitace zasahuje do pravomoci soudu. Amnestie či milost se tedy vztahují jen na trestní řízení a tresty v něm pod působností soudu. Můžeme sem řadit dále i trestní opatření soudu ve věcech mládeže.

Rehabilitace se podle Sládečka (2007, s. 445) nevztahuje: „... *na tresty za správní delikty uložené správními orgány ve správním řízení.*“ Což je logické, jelikož správní řízení je od řízení trestního oddělené.

Na závěr trocha statistiky. Marečková (2007) sumarizuje, že bylo v období 1993 až 2002 uděleno celkem 681 agraciací. Z tohoto čísla mělo pouze 40 nálepků zahlázení odsouzení (spojené s prominutím trestu, jeho zbytku nebo jeho části). Ve 13 případech ze 40 šlo o prominutí trestu vyhoštění v kombinaci se zahlázením. Samostatné zahlázení bylo aplikováno prezidentem republiky pouze ve 4 případech.

1.6 Mediální pohled

Média u nás i ve světě mají z mého pohledu obrovskou sílu. Mohou ovlivňovat skutečné masy lidí. A zároveň masy lidí mohou ovlivňovat a podněcovat to, o čem média např. budou informovat. Protože např. tisk je závislý na svých čtenářích. Pokud chtějí být média zisková, tak o jejich témata ze strany odběratelů musí být zájem. Jako v každé vyspělé společnosti, platí i u nás, že je velmi důležitá nabídka a poptávka. Tato interakce je velmi důležitá a do značné míry vytváří tento celek i atmosféru ve společnosti. V této kapitole se pokusím rozebrat téma milostí (tedy i amnestie) v kontextu médií.

1.6.1 Informování veřejnosti

Marečková (2007) ve své publikaci píše, že veřejnost nebyla seznamována s informacemi o milostech až do roku 1989. Žádná média si za minulého režimu nedovolila informovat o aplikaci tohoto institutu. K opačnému přístupu došlo až po

sametové revoluci, kdy se úřadu ujal Václav Havel. Po nástupu demokracie byla samozřejmě na ústupu i cenzura.

Václav Havel si na své konto připsal amnestii (hned tu první z roku 1990), která byla velmi rozsáhlá a veřejností vnímána jako velmi kontroverzní. Občané se obávali ve stále větší míře kriminality. V přímé úměře s těmito obavami se o tento institut začala zajímat i naše média. Je třeba podotknout, že Václav Havel se snažil, o co možná nejtransparentnější způsob sdělování informací veřejnosti v otázce milostí. Dalším znakem Havlova přístupu k této agendě byla určitě pravidelnost informování. Za Havla nedocházelo na webových stránkách kanceláře k uveřejňování jmen omilostněných (ochrana osobních údajů). Veřejnost naopak nezajímalo, v jakých případech milost udělena nebyla (Marečková, 2007).

V návaznosti na poslední větu předchozího odstavce, je třeba zmínit to, že si podle Marečkové (2007) společnost po revoluci přála opětovně nastolit spravedlnost a pořádek, humanizovat vězeňství. Společnost se po konci totality snažila udělat tlustou čáru za bolestnou minulostí. V přímém kontrastu ale působí cítění té samé společnosti o několik let později, kdy si naopak přála (přeje) spíše represivní chování obecně vůči pachatelům trestných činů - v mnoha případech i proti osobám neodsouzeným, u nichž by měla platit presumpce neviny (pozn. samozřejmě i tak nesrovnatelně mírnější chování oproti represím z předchozího režimu). Většinová nálada ve společnosti je aktuálně taková, že např. amnestie a milosti nemají lichotivou nálepku.

To, co jsem uvedl v předchozím odstavci je z mého hlediska palčivý problém české společnosti jako celku. Soudní systém není v mnohých ohledech dostatečně rychlý a veřejnost je dle mého hladová po „spravedlnosti“. Paradoxem ovšem je, že máme přeplněné věznice. Vzniká zde jakýsi začarovaný kruh. Spravedlnost je velmi relativní pojem. Míra frustrace (mnohdy agresivity) společnosti se projevuje menší tolerancí i pro lidi, kteří ani nebyli odsouzeni. Tento negativismus vidím často i ve svém okolí. Nejsem zastáncem honu na čarodějnice. Řešením je urychlit soudní procesy, snižovat počty vězňů a bojovat s recidivou prostřednictvím programů zacházení. Dle mého názoru musí dojít k propojení všech těchto pilířů, aby stát

v tomto ohledu fungoval efektivně. V tomto případě sebevíc milostí a amnestií nevyřeší podstatu problému, to by bylo velmi laciné. Tím ovšem neříkám, aby byl institut milosti odstraněn. Je poměrně dost případů, kdy je tento institut přehnaně kritizován už jen z principu, řekl bych zbytečně a nepřiměřeně. Tuto problematiku konkrétně rozeberu v kapitole o amnestii 2013, kde uvedu i konkrétní příklady.

Marečková (2007) konstatuje, že pramenů informací, kde je možno se dozvědět více o jednotlivých milostech (tím pádem i amnestiích), je více. Namátkou můžeme zmínit např. webové stránky old.hrad.cz. Zde si můžeme vybrat jednotlivé prezidenty (např. Václava Havla) a tam můžeme vidět jejich vyhlášené amnestie či milosti. Dalším pramenem může být spisovna Kanceláře prezidenta republiky (podklady vypracované kanceláří) nebo archiv Ministerstva spravedlnosti (viz podklady a doporučení, které pro prezidenta připravoval např. ministr) či jednotlivé trestní spisy (soudy v prvním stupni).

Marečková (2007) podotýká, že mediální zprávy o milostech se někdy poměrně dost lišily od reality, proto se nedají brát jako objektivní pramen informací.

Největší publicitou se vyznačovaly pochopitelně ty milosti či amnestie, které měly nálepku skandálních aktů. Podle Marečkové celé situaci nepřispělo ani to, že věcná diskuse de facto neexistovala. Dokonce i někteří odborníci se raději uchýlili k demagogii, což bylo motivováno zájmy politickými a osobními.

1.6.2 Mediální kampaň

Již v předchozích odstavcích jsem se zmiňoval o tom, že mediální obraz mnohdy nekorespondoval se skutečností. Kde hledat důvody? Marečková (2007) konstatuje, že když nastoupila do Kanceláře prezidenta republiky, tak tisk (ale též některé komerční televize) sděloval pouze negativní komentáře týkající se institutu amnestie a milosti. Nejdříve se jednalo o konkrétní milosti, ale časem byly všechny amnestie i milosti hozeny takřikajíc do jednoho koše.

Mezi důvody negativní odezvy může podle Marečkové (2007, s. 281) patřit souvislost s: „... *ochladnutím porevoluční euforie i úcty k lidem, kteří se dokázali*

vzepřít bývalému režimu a ideologii totality ...“ Marečková (2007) pokračuje a tvrdí, že v období rozdělení Československa na dvě republiky, dochází ke vzniku prvních demagogických tendencí, překroucených faktů a polopравd v souvislosti s démonizovanou amnestií Václava Havla. Následně se média uchýlila ke zkreslení milosti především prostřednictvím kritiky určitých individuálních milostí. Zajímavé je též to, že pokud se hlava státu vyjadřovala na adresu některých politických stran či obecně o dění v politice negativně, tak ataky na milosti ze všech úhlů zesílily. To byla klasická taktika odpůrců milosti (odpůrců Václava Havla), jelikož společnost obecně již tehdy volala po represí a toto bylo slabé prezidentovo místo. Je třeba dodat, že amnestie a milosti obecně se aplikují na oblast práva trestního. V našem právním systému byť jen podezřelý člověk automaticky dostává nálepkou grázla, který ještě nebyl „po zásluze“ potrestán.

V návaznosti na předchozí odstavec je třeba říct, že institut jakéhokoli druhu milosti je velmi nevděčným soustem pro hlavu státu, omilostněné či žadatele, pokud se budeme bavit o pohledu mediálního prostředí. Jedním z důvodů je i fakt, že v médiích dochází k zaměření se především na daný trestný čin, za který byla osoba (či skupina osob) odsouzena. Trestní činnost je podtržena, dále jsou omílány pochybnosti o dané aplikaci milosti. V přímém kontrastu je naopak situace žadatelů o milost či přímo omilostněných. Prostor pro tyto osoby je zanedbatelný. De facto jsou od začátku v defenzivě, bez jakékoli možnosti se bránit. Též nedochází ke zmínění faktů, které šly ve prospěch omilostněného. A když už jsou tato fakta zmíněna, tak jsou vzápětí zpochybněna, překrucována a vytržena z kontextu (Marečková, 2007).

Marečková (2007) v neposlední řadě konstatuje, že ataky proti milostem kulminovaly okolo roku 2002. Tehdy totiž byly v souvislosti s milostmi prezidenta Havla, použity i nijak nepodložené informace o úplatcích.

Zarážející podle Marečkové (2007) je též fakt, že nebylo jednoduché publikovat ani články vyjadřující souhlas s Václavem Havlem v otázce institutu milosti. Dotyční si stěžovali na přístup, že jejich články budou otištěny jedinečně za předpokladu, jestli budou obsahovat alespoň nějakou míru kritiky vůči milostem.

Věcná diskuse se dala najít v Literárních novinách. Deníky typu Právo či Hospodářské noviny se též v rámci možností snažily o věcné argumenty.

1.6.3 Mýty o milostech

Po nástupu Václava Havla do úřadu prezidenta se postupně vytvořilo několik mýtů o institutu milosti. Došlo k tomu tím způsobem, že se neustále omílaly nepodložené informace, které neměly reálný základ (Marečková, 2007).

Mezi známé mýty patří podle Marečkové (2007) např. sdělení o tom, že Václav Havel uděloval značné množství milostí v době svého působení v Kanceláři prezidenta ČR. Slovo „značné“ či „přehnané“ je, ale pojem relativní. V přímém srovnání totiž Gustav Husák v předchozím totalitním režimu udělil cca dvacetkrát víc milostí každý rok oproti Václavu Havlovi.

Mezi další notoricky známé mýty patří podle Marečkové (2007) následky spojené s nárůstem kriminality po vyhlášení amnestie v roce 1990.

Marečková (2007) v neposlední řadě konstatuje, že některým důležitým faktům média při svém honu na hlavu státu vůbec nevěnovala pozornost. A když už o těch faktech média informovala, tak pouze velmi málo. Mezi tyto často opomíjené souvislosti patřilo např.:

- kontroverzní forma milosti abolicie byla využívána velmi zřídka
- osobám, které vykonávaly nepodmíněný trest odnětí svobody, byly nejčastěji uděleny milosti podmíněně
- milosti řešily problémy, které trestní systém nemohl řešit (viz např. již zmíněné tresty vyhoštění v kapitole 1.5.2)
- doporučení udělení milosti přicházelo nejenom ze strany zainteresovaných úřadů, obce a policie, ale i ze strany orgánů činných v trestním řízení (např. soudci a státní zástupci)
- žádosti byly v mnoha případech stvrzeny písemnými zárukami a potvrzeními o náhradě škody nebo dohodě o mimosoudním vyjednání

- vyšší poměrná úspěšnost byla u podmíněně udělených milostí než u podmíněných propuštění z výkonu trestu

1.6.4 Milosti ve víru dezinformací

Proč byl (je) institut milosti (i amnestie) natolik skandalizován a démonizován? Již v úvodu kapitoly 1.6 jsem toto téma stručně rozebral.

Marečková (2007) hovoří o honbě za skandálními titulky, které se úspěšně prodají, a které médiím a vydavateli přinesou peněžní zisk. Spekulativní a kontroverzní informace vždy přitáhnou pozornost široké veřejnosti více, než kdyby dané informace byly pouze věcného charakteru.

Další motiv k šíření dezinformací o milostech, mohl mít podle Marečkové (2007) politický charakter. Pokud budeme konkrétně vycházet z kontextu funkčních období Václava Havla, tak je třeba se zaměřit na jednu podstatnou premisu. Havel byl postavou, jež se dala těžce zdiskreditovat. Byl to názorově velmi konzistentní politik (morální autorita a osobnost), který se vyhýbal skandálům. Jak jsem již zmiňoval v předchozích odstavcích, institut milosti či amnestie bylo jedno z mála slabých míst, kde mohli jeho „nepřátelé“ lehce pošpinit jeho jméno i s využitím (zneužitím) médií. Marečková (2007) v této souvislosti mluví o „dezinformační kampani“ a přirovnává ji k praktikám Ústředního výboru Komunistické strany Československa.

Z toho co zaznělo, je evidentní, že Václav Havel zůstal vždy věrný svým zásadám, i přesto že mnohdy musel přistoupit na kompromisy, které mnohdy tvoří páteř politických rozhodnutí. Některým nově utvořeným mocenským složkám vadil jeho kritický postoj k nim v nově tvořící se demokracii v našem státě. Tak jako Václav Havel kritizoval komunistický režim, byl schopný kritizovat i nevýhody volného trhu a nově utvářeného politického systému (Marečková, 2007).

1.6.5 Milosti a úplatky

V kontextu používání institutu milosti se občas za éry Václava Havla objevovala podezření, že rozhodování o udělení milostí mohlo být nějakým

způsobem zmanipulováno korupčním jednáním. De facto se pouze jednalo o důkazně chatrně nepodložené spekulace (Marečková, 2007).

Přesto došlo k situacím, kterými se Kancelář prezidenta republiky intenzivně zabývala. Šlo o případy, kdy žadatelé nebo jejich příbuzní sdělili, že jim někdo nabízel určitý druh služby přes třetí osobu (např. známého na ministerstvu spravedlnosti) za peněžní ohodnocení. Kancelář prezidenta republiky v této souvislosti figurovala pouze v jednom případě. Kancelář prezidenta republiky v těchto případech podezření ze spáchání trestného činu podvodu podávala sama trestní oznámení nebo přesvědčila osobu, která na tento exces upozornila, aby oznámení podala sama (Marečková, 2007).

Marečková (2007) se domnívá, že soustava řízení o žádostech je velmi složitá. Např. za Václava Havla docházelo nejdříve k řízení na ministerstvu spravedlnosti a potom i v Kanceláři prezidenta republiky. Následné výsledky řízení byly posléze po shodě s ředitelkou odboru styku s veřejností předloženy prostřednictvím vedoucího Kanceláře samotnému prezidentu republiky. Z toho vyplývá, že tento proces se týkal takového množství lidí, kdy by jedna osoba mohla jenom velice těžko ovlivnit výsledek udělení milosti (amnestie).

1.6.6 Vliv médií na četnost aplikace milostí

Pokud jde o Václava Havla, tak ten útoky z mediálního spektra snášel velmi těžce. Po fyzické i psychické stránce zažíval náročné chvíle. S tím jak sílil mediální i politický tlak a negativní odezva na institut milosti (amnestie) jako obecný, tak klesal i počet udělených milostí (Marečková, 2007).

1.7 Srovnání se zbytkem světa

Tato kapitola se pokusí přinést objektivní náhled na to, jak je tento institut (ne)využíván v jiných zemích. Předně je třeba říct, že tento institut dokonce nemá své původní kořeny na našem území, ale jeho historie sahá daleko do minulosti. Rieger (2013) zmiňuje zajímavý fakt, že amnestie jsou v dnešním světě typické

pro diktatury. Amnestie a milost mají ovšem své zastoupení i v mnoha dnešních vyspělých zemích světa. Určitě je třeba podotknout fakt, že důvody k použití milosti či amnestie jsou napříč vyspělými demokratickými zeměmi podobné. Co se týče amnestie, tak bych zmínil, že je vyhlášována při důležitých milnících daného státu.

1.7.1 Státy Evropské unie

Amnestie je přímo vyjádřena v Ústavě pouze v několika zemích. Konkrétně se jedná o tyto země: Česká republika, Řecko, Dánsko, Slovensko, Estonsko a Lotyšsko. Ve většině Ústav států je zakomponována pouze individuální milost. Nejčastěji je právo aplikace milosti či amnestie uděleno prezidentovi či monarchovi. Je třeba dodat, že výjimku v otázce institutu amnestie tvoří Lotyšsko. Jedině lotyšský parlament (tzv. Saeima) může rozhodnout o vyhlášení amnestie. Lotyšský prezident může udělit pouze milost individuální (Rieger, 2013).

Velmi se nabízí srovnání s našimi sousedy a nám nejméně blízkým státem, tedy se Slovenskem. V Ústavě Slovenské republiky z 3. září 1999 je zakotveno, že prezident podle čl. 102 odst. 1 písm. j) odpouští a zmírňuje tresty uložené soudem v trestním řízení.

Dále se v daném článku nachází i to, že hlava státu zahlazuje odsouzení prostřednictvím individuální milosti či amnestie. Stejně jako u nás je pro platnou aplikaci amnestie prezidentem vyžadována kontrasignace. Vláda má dále kompetenci podle čl. 121 udělovat amnestii ve věcech přestupků (Marečková, 2007). Velmi zajímavé je, že Slovensko na rozdíl od nás již před 15 lety zrušilo kontroverzní abolicí, což je velmi problematická forma udělení amnestie či milosti (In iuridictum.pecina.cz, 2013). Z tohoto vyplývá, že institut milosti či amnestie je u našich sousedů pojat velmi podobně, hlavní výjimkou je tedy pouze absence abolicie na straně slovenské.

Rakousko jako náš další soused má rovněž zakotveno v zákonech možnost aplikace institutu milosti. Marečková (2007) správně podotýká, že podle čl. 65 odst. 2 písm. c) má prezident právo udělit milost osobám odsouzeným v souladu se zákonem. Dále podle Marečkové (2007, s. 72) může: „... *zmírnit a změnit tresty*

uložené soudy, zmírnit právní následky odsouzení a zahlazení cestou milosti, zastavit trestní řízení u trestných činů, spáchaných při výkonu úřadu.“ Je třeba dodat, že všechny akty prezidenta musí být kontrasignovány (je tedy vyžadován spolupodpis spolkového kancléře či příslušného ministra).

Zemí s mimořádně silnou ekonomikou a patrně největším politickým vlivem v EU je bezesporu Německo. Podle Marečkové (2007) má spolkový prezident právo udělit milost (podle čl. 60 odst. 2 a 3). Obsah oprávnění milosti není jasně vymezen a prezident může rovněž toto právo delegovat na jiné úřady (na premiéry jednotlivých zemí). Neméně důležitým faktem je i to, že podle čl. 58 je k platnosti nařízení spolkového prezidenta třeba kontrasignace spolkového kancléře či ministra. Z tohoto článku ovšem jasně nevyplývá, jestli se vztahuje i na rozhodnutí o aplikaci práva dle čl. 60 odst. 2. Podle Riegera (2013) je k aplikaci amnestie třeba zvláštního zákona, který musí být přijat ve Spolkovém sněmu. Institut amnestie nemá obecně v Německu příliš dobré podmínky pro aplikaci. Amnestie zde má totiž svou temnou minulost. Kořeny této minulosti sahají totiž až do období let 1949 až 1954. V této době byly amnestií omilostněny i osoby, za kterými byl stín nacistické činnosti. Amnestie jsou nicméně vyhlášovány v pravidelných intervalech v některých spolkových zemích (s výjimkou Bavorska a Saska). Nejčastějším obdobím těchto amnestií jsou Vánoce.

Dalším významným hráčem na poli EU je Francie. Rovněž ve Francii má podle zákona prezident právo udělovat milost (konkrétně se jedná o čl. 17 Ústavy). Podobně jako v Rakousku a Německu je vyžadován spolupodpis ministerského předsedy či odpovědného ministra (Marečková, 2007). Rieger (2013) poukazuje na fakt, že amnestie není prakticky využívána ve Francii. Prezident je zde limitován zákonem a od roku 2007 se jednotlivé hlavy státu musí veřejně zavazovat, že žádnou amnestii aplikovat nebudou.

V Itálii má prezident podle Marečkové (2007) taktéž právo udělit milost (obsah tohoto práva není vymezen - rovněž jako v Rakousku, Německu či Francii). Rieger (2007) doplňuje, že institut amnestie mohl prezident vyhlásit do roku 1992, od té

doby je amnestie schvalována a aplikována italským parlamentem (přesněji řečeno jeho 2/3 většinou).

Zemí vzdálenou na východ od našich hranic je Polsko. Zde má prezident právo k udělení milosti, ale institut amnestie zde prakticky neexistuje. Udělení milosti má však jedno podstatné kritérium. Podle Ústavy, pouze osobám neodsouzeným Státním soudním dvorem, může být udělena amnestie. Co se amnestie týče, tak důvodem nepoužívání tohoto institutu je období předválečného a totalitního Polska (naposledy zde byla regulární amnestie použita v roce 1989). V těchto obdobích byla amnestie využívána velmi frekventovaně a to vedlo k častým vězeňským vzpourám (Rieger, 2013).

Zajímavostí je zcela určitě to, že pokud se v Belgii, Dánsku či Lucembursku monarcha (v případě Lucemburska velkovévoda) odhodlá omilostnit člena vlády, tak tento krok musí být schválen tamními parlamenty (Rieger, 2013).

1.7.2 Státy mimo Evropskou unii

Na evropském kontinentu mimo EU je zajímavé v kontextu milostí Švýcarsko. Zde o použití institutu milosti rozhoduje (a milosti uděluje) spolkový nebo kantonální sněm na základě hlasování. Žadatel (výlučně pouze on) následně dostane výsledek daného hlasování bez odůvodnění (Marečková, 2007).

V USA jsou podle Riegera (2013) amnestie velmi běžným jevem. Klasickým formátem institutu amnestie v USA je to, že se vztahuje pouze na jeden konkrétní trestný čin. Když si uděláme exkurzi do minulosti, tak takové znaky splňuje např. amnestie George Washingtona, která se týkala všech osob, které se účastnily nepokojů z důvodu aplikace daně na tvrdý alkohol. Mezi frekventované amnestie v USA patří imigrační amnestie. Tyto amnestie se týkají trestných činů ilegálního pobytu, zaměstnání bez pracovního povolení a trestných činů a přestupků s tím spojených na území USA. O amnestii může v USA rozhodnout rovněž Kongres prostřednictvím zákona. Marečková (2007) dodává, že v USA má právo na udělení milosti nejenom prezident, ale i guvernéri jednotlivých států. Prezident USA zmírňuje a promíjí tresty za delikty způsobené proti Spojeným státům americkým

s výjimkou státní obžaloby. Tudíž možná působnost prezidenta je v tomto ohledu pouze v souvislosti s federálním zločinem. U zbylých trestných činů v jednotlivých státech může udělit milost jedině guvernér. Milost může být udělena i na podnět ministra spravedlnosti (podobnost s ČR).

V Rusku je o vyhlášení amnestie rozhodováno prostřednictvím Státní dumy (dolní komora ruského parlamentu). Amnestie se zde většinou vztahují na méně závažné trestné činy. K udělení dochází v období státních svátků. Statistiky říkají, že se z vězení dostávají statisíce lidí (Rieger, 2013).

Velmi často jsou amnestie udělovány v nedemokratických zemích. V diktaturách tohoto typu ovšem nejsou tyto amnestie udělovány z humanitních důvodů. Důvody jsou čistě pragmatické, převážně se jedná o uvolnění stavů v přeplněných věznicích. Jako příklad můžeme uvést země typu Súdán, Alžírsko, Nigérie či Barma. Např. v Barmě bylo nedávno propuštěno několik tisíc vězňů z důvodu návštěvy prezidenta USA Baracka Obamy. Veliké množství vězňů bylo propuštěno na svobodu rovněž na Kubě při návštěvě papeže Benedikta XVI. (Rieger, 2013).

Jak můžeme vidět, tak jednotlivé země mají někde podobný přístup v otázce udílení milostí a amnestií, ale jinde jsou měřítko a způsoby udílení milostí či vyhlašování amnestií zcela odlišná.

2 Amnestie Václava Klause z roku 2013

Václav Klaus patří bezesporu mezi nejvýraznější polistopadové politiky v našem státě. Jedním z důvodů jeho výraznosti je jistě jeho veliká soutěživost. Jakožto nadšený sportovec si tuto vlastnost přenesl i do politiky (Kopeček, 2012). Jak jsem již zmiňoval v úvodu své práce, exprezident Klaus uměl vždy rozbouřit vlny na moři české politiky. Lze to podle mě přisuzovat jeho silné osobnosti a ochotě dělat i nepopulární (či sporné) kroky.

Právě dnes již zprofanovaná amnestie Václava Klause z roku 2013 byla rozporuplným krokem dnes již bývalého prezidenta České republiky. V následujících kapitolách tuto amnestii rozeberu a pokusím se ji zachytit z několika úhlů (včetně střetu příznivců a odpůrců amnestie, ale i z pohledu odsouzených - omilostněných a poškozených). V neposlední řadě se pokusím zachytit její rozsah a dopady na naši společnost z více pohledů na danou problematiku.

De facto ihned po vyhlášení se amnestie 2013 stala hlavním mediálním tématem v České republice. Vyjadřovala se k ní odborná i laická veřejnost. V návaznosti na první část mé práce jsem si ovšem všiml, že podobně jako u milostí a amnestií Václava Havla, tak i u amnestie 2013 byla méně viditelná vyjádření omilostněných. Je otázkou, jestli šlo o to, že dostali málo prostoru v médiích nebo se sami báli vystoupit a raději zůstali v anonymitě. Pokud bych se snažil vcítit do pocitů omilostněné osoby, nejsem si jist, zda bych na jejím místě v dané vyhrocené atmosféře ve společnosti chtěl přilévat olej do ohně v podobě svého vystoupení.

Právní úprava této amnestie vychází z rozhodnutí prezidenta republiky č. 1/2013 Sb., o amnestii (In *zakonyprolidi.cz*, 2013).

2.1 Odůvodnění

Václav Klaus vydal tuto amnestii při příležitosti dvacátého výročí vzniku samostatné České republiky (rozhodnutí prezidenta republiky č. 1/2013 Sb., o amnestii).

Pokud se budeme bavit o důvodech, které Václava Klause vedly k vyhlášení amnestie 2013, tak mezi ně podle jeho vlastních slov v rozhovoru pro deník Právo ze 7. 1. 2013 patřila např. velkorysost a snaha dát vybraným skupinám pachatelů trestných činů druhou šanci k návratu do společnosti. Exprezident v tomto rozhovoru rovněž hovořil o tom, že chtěl mimo jiné pomoci rodinám, které doplatily na to, že jejich člen byl odsouzen za trestnou činnost. Klaus též zdůrazňoval to, že amnestie se týkala pouze osob, které nespáchaly závažné zločiny, a u kterých se v posledních letech neprojevovala pravidelná recidiva (In novinky.cz, 2013).

Dále exprezident zmínil, že dalším důvodem pro vyhlášení amnestie bylo to, že se v některých případech až přespříliš protahovalo trestní stíhání, aniž by soud rozhodl o odsouzení či zproštění obžaloby vůči stíhanému (proto je v amnestii obsažen např. parametr, který omilostňuje osoby, proti nimž je k 1. 1. 2013 vedeno trestní stíhání delší než 8 let a dosud není ukončené). Dle Václava Klause je tato délka trestního stíhání v rozporu s evropským právem na spravedlivý soud (In klaus.cz, 2013). Klaus svou tezi v tomto ohledu podporuje Evropskou úmluvou o ochraně lidských práv, kde se v čl. 6 píše o právu na spravedlivé řízení. Konkrétně se tam píše o právu na spravedlivý soudní proces v přiměřené lhůtě. (Evropská úmluva o ochraně lidských práv, 2010). Naproti tomu je dle mého názoru ovšem třeba namítnout, že v tomto dokumentu není zanesena přesná délka této přiměřené lhůty, tudíž se jedná do jisté míry o subjektivní záležitost. V mém stanovisku mě např. utvrzuje názor bývalé předsedkyně Nejvyššího soudu Ivy Brožové. Při veřejném slyšení ústavně-právního výboru Senátu Brožová (2013, stenozáznam – s. 50) řekla: „ ... amnestie plošně nastavená na délku řízení nemůže obstát, a to právě z pohledu judikatury Evropského soudu lidských práv, kterou se zaštiťuje. Už zde bylo rovněž řečeno, že při zkoumání délky řízení jsou ve hře i jiné aspekty, to je složitost věci, chování účastníků řízení, chování státu a také to, co je z pohledu stran ve hře.“ Z toho, co řekla paní doktorka Brožová, mi vyplývá, že délka řízení (či trestního stíhání) se nedá obecně určit jako (ne)přiměřená. Každý soudní proces a trestní stíhání jsou totiž jedinečné.

Samotný exprezident byl podle všeho sám překvapen z tak silné reakce veřejnosti na jím vyhlášenou amnestii. Pokud se na to podíváme z jeho pohledu, tak byl toho názoru, že kritika na amnestii 2013 byla spíše účelovou politickou kampaní proti jeho osobě (In economist.com, 2013). Dále vyjádřil politování nad negativní atmosférou, kterou šířila média a kterou podle jeho slov byla nakažena následně celá společnost. Václav Klaus svůj krok vyhlásit amnestii považuje i nadále za správný a nelituje ho (In Klaus.cz, 2013).

2.2 Rozsah a aplikace

Rozsah Klausovy první a poslední amnestie z roku 2013 byl, je a nejspíše i bude velmi diskutovaným tématem. Především po jejím vyhlášení vzbudil mezi táborem odpůrců a příznivců silné slovní přestřelky. Veliké množství lidí (včetně odborníků) bralo tuto amnestii jako ohrožení důvěry společnosti ve spravedlnost.

Statisticky se tato amnestie týkala přesně 111 263 osob. Z tohoto čísla je evidentní, že šlo o amnestii poměrně značně rozsáhlou (In parlamentnilisty.cz, 2013). V neposlední řadě se tato amnestie týkala nejenom omilostněných, výrazně dle mého názoru zasáhla i do životů poškozených.

Klausova amnestie se týkala konkrétně těchto skupin omilostněných osob rozdělených do pěti článků daného rozhodnutí (rozhodnutí prezidenta republiky č. 1/2013 Sb., o amnestii):

„Čl. I

Prominutí a zahlazení některých nepodmíněných trestů

(1) Promijím nevykonané nepodmíněné tresty odnětí svobody nebo jejich zbytky, pokud byly pravomocně uloženy před 1. lednem 2013 ve výměře nepřevyšující jeden rok.

(2) Promijím nevykonané nepodmíněné tresty odnětí svobody nebo jejich zbytky, pokud byly pravomocně uloženy před 1. lednem 2013 a pokud osoba,

keré byl trest uložen, dosáhla či v roce 2013 má dosáhnout věku 75 let a zároveň jí byl uložen trest ve výměře nepřevyšující 10 let.

(3) Na osoby, kterým se promíjí trest podle odstavců 1 a 2, se hledí, jako by odsouzeny nebyly.

Čl. II

Zastavení trestního stíhání

Narižuji, aby bylo zastaveno pravomocně neskončené trestní stíhání, s výjimkou trestního stíhání proti uprchlému, od jehož zahájení k 1. lednu 2013 uplynulo více než 8 let, pro trestné činy, za něž trestní zákoník stanoví trest odnětí svobody nepřevyšující deset let.

Čl. III

Zmírnění některých nepodmíněných trestů odnětí svobody

(1) Promíjím s podmínkou, že se osoba, keré byl trest prominut, nedopustí trestného činu v době odpovídající lhůtě pro zahlazení odsouzení, nepodmíněné tresty odnětí svobody uvedené v odstavcích 2 a 3 tohoto článku.

(2) Promíjím nevykonané nepodmíněné tresty odnětí svobody nebo jejich zbytky, pokud byly tyto tresty pravomocně uloženy před 1. lednem 2013, pokud byl uložen trest nepřevyšující 24 měsíců a zároveň nebyl trest uložen

a) za zločin, při němž byla způsobena smrt nebo těžká újma na zdraví, nebo

b) za zločin proti životu a zdraví, proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti, anebo proti rodině a dětem, nebo

c) osobě, kerá kromě trestné činnosti, o níž se rozhoduje podle tohoto článku, byla v posledních pěti letech před 1. lednem 2013 odsouzena k nepodmíněnému trestu odnětí svobody nebo kerá byla v posledních pěti letech před 1. lednem 2013 propuštěna z výkonu trestu odnětí svobody, pokud se na ni nehledí, jako by odsouzena nebyla.

(3) Promíjím nevykonané nepodmíněné tresty odnětí svobody nebo jejich zbytky, pokud byly pravomocně uloženy před 1. lednem 2013 a pokud byl

uložen trest ve výměře nepřevyšující 36 měsíců a zároveň osoba, které byl trest uložen, dosáhla či v roce 2013 má dosáhnout věku 70 let.
(4) Jestliže prominutí trestu podle tohoto článku nelze vztáhnout na celou trestnou činnost, za niž byl uložen úhrnný nebo souhrnný trest, neužije se ho ani zčásti.

Čl. IV

Prominutí dalších trestů

(1) Promímím podmíněně odložené tresty odnětí svobody pravomocně uložené před 1. lednem 2013 osobám, které

a) dosáhly či v roce 2013 dosáhnou věk 70 let,

b) osobám, kterým byl trest uložen ve výměře nepřevyšující dva roky.

(2) Promímím nevykonané tresty obecně prospěšných prací nebo jejich zbytky a nevykonané tresty domácího vězení nebo jejich zbytky, pokud byly tyto tresty pravomocně uloženy před 1. lednem 2013.

(3) Na osoby, kterým se promíjí trest podle odstavců 1 a 2, se hledí, jako by odsouzeny nebyly.“

Před tím než začnu rozebírat jednotlivé skupiny obviněných, kterých se týká rozhodnutí o amnestii, tak chci zmínit dvě podstatné věci. Tato amnestie se obecně vztahuje na tresty v ní uložené, které jsou pravomocně uloženy před 1. lednem 2013. V praxi to znamená, že rozhodnutí o uložení trestu muselo nabýt právní moci nejpozději 31. prosince 2012. Pokud by se ozval se stížností obviněný (či odsouzený) po tomto datu, tak by neměl šanci uspět, jelikož se na něj Klausova amnestie tou dobou nevztahovala. Věcí druhou je fakt, že u délky trestu je posuzována původní pravomocně uložená výměra. To znamená, že na člověka (jenž by se chtěl odvolávat např. na čl. 1 amnestie), který byl odsouzen k 4 letům vězení, a v době vyhlášení amnestie mu zbývalo 8 měsíců do uplynutí trestu, se amnestie nevztahovala (rozhodující je již zmíněná původní délka trestu).

2.2.1 Článek I

Když se podrobněji zaměříme na čl. 1 a odst. 1, tak v něm najdeme, že amnestie se vztahuje na osoby, jejichž nepodmíněný trest odnětí svobody, pravomocně uložený před 1. lednem 2013 nepřevyšuje délku jednoho roku. V odstavci 2 téhož článku je nastaveno, že omilostněny budou osoby, jimž byly uděleny nepodmíněné tresty odnětí svobody před 1. lednem 2013 délkou nepřevyšující 10 let, a tyto osoby rovněž splňují podmínku, že v roce 2013 dosáhly (nebo mají dosáhnout) věku 75 let. Jedním z argumentů Václava Klause pro správnost vyhlášení této amnestie je to, že se tato amnestie nevztahuje na velké korupční zločiny (např. z hospodářského prostředí). Exprezident argumentuje např. tím, že zakotvení výměry nepřevyšující jeden rok se již ze samotné podstaty nemůže týkat závažných zločinů (Institut Václava Klause, 2013). Dovoluji si ale tvrdit, že většina veřejnosti (odborné i laické, včetně mě) nemá problém s formulací a aplikací agraciačního čl. 1 rozhodnutí o amnestii, nýbrž je spíše konsternována z aboličního čl. 2, jemuž se budu věnovat v dalších odstavcích.

Pokud se zaměříme na věkové kritérium v odstavci 2 čl. 1, tak je nastaveno poměrně přísně na 75 let. Sám exprezident tvrdí, že mu jeho poradci radili spíše nižší věkové kritérium (Institut Václava Klause, 2013). Na druhou stranu já osobně proti vyššímu věkovému kritériu nemám de facto žádných výtek, je zde totiž větší jistota, že takto staří omilostnění již nebudou náchylní k recidivě. A v neposlední řadě se tento odstavec týká pouze malého množství seniorů.

Již z obsahu čl. 1 můžeme vyvodit, že v něm jsou aplikovány formy agraciace a rehabilitace (více o těchto formách v bodech 1.5.2 a 1.5.3).

2.2.2 Článek II

Jedním dechem je v návaznosti na slova Václava Klause o hospodářských kauzách však potřeba dodat obsah velmi kritizovaného čl. 2 zaneseného v rozhodnutí o amnestii 2013. V něm exprezident Klaus nařizuje, aby se zastavilo pravomocně neschopené trestní stíhání (od jehož zahájení k 1. lednu 2013 uplynulo více než 8 let)

pro TČ, u nichž délka odnětí svobody nepřevyšuje deset let podle trestního zákoníku. V jednom z rozhovorů pro MF Dnes na otázku, že na složité hospodářské delikty se vztahuje právě mnohými kritizovaný článek 2, se Václav Klaus vyjádřil tak, že při rozhodování o amnestii neposuzoval žádný případ individuálně. Podle svých slov si např. nebyl vědom, čeho se týkala kauza zkrachovalé Union banky a rovněž se odkazuje (jak jsem již zmiňoval nahoře) na neúměrně dlouhá trestní stíhání, která jsou v rozporu s právem na přiměřeně dlouhý a spravedlivý proces (Institut Václava Klause, 2013). Dále bych ještě podotkl, že čl. 2 je článkem čistě aboličním (formu amnestie či milosti abolicí rozebírám podrobně v bodě 1.5.1). Slova Václava Klause o tom, že při rozhodování o amnestii neřešil žádný případ individuálně, se mi zdají poněkud alibistická. Ano, amnestie není individuální institut milosti, na druhou stranu pokud vyhláší tak rozsáhlou hromadnou milost (s prvky abolicie nastavenými tímto způsobem), tak musím počítat se všemi souvislostmi v širokém kontextu.

Čl. 2 jen za první pololetí 2013 omilostnil prostřednictvím soudů a státních zástupců celkem 904 osob, které figurovaly ve 499 trestních stíháních (In zpravy.aktualne.cz, 2013). Pokud se zaměříme na typologii TČ a její jednotlivá zastoupení v procentech, tak podle přílohy ke zvláštní zprávě o postupu při výkonu státních zastupitelství v souvislosti s aplikací čl. 2 je následující: 46 % zastavených trestních stíhání se týká TČ proti majetku (např. krádeže, podílnictví, poškození cizí věci, zpronevěry či podvody). TČ proti pořádku ve věcech veřejných (např. úplatky, zneužití pravomoci úřední osoby nebo účast na organizované zločinecké skupině) zaujímají 14 %, TČ proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství (např. vydírání, omezování osobní svobody, loupež) mají podíl 12 %. Podobné procentuální zastoupení (11 %) mají hospodářské TČ, konkrétně krácení daní, neoprávněné podnikání nebo zneužití informace a postavení při obchodním styku. TČ proti životu a zdraví následují se 7 % (např. těžké ublížení na zdraví). TČ proti důstojnosti v sexuální oblasti se drží na další příčce se 4 % (znásilnění, kuplířství). V těsném závěsu shodně se 3 % následují TČ obecně nebezpečné (nedovolené ozbrojování či obecné ohrožení) a TČ proti rodině a dětem (např. zanedbání povinné výživy). V téže příloze dané zprávy se rovněž objevuje

zajímavá statistika, která zachycuje celkový podíl TČ s horní hranicí délky trestu odnětí svobody nepřesahující 5 let (TČ samosoudcovské) a TČ s horní hranicí délky trestu odnětí svobody nepřesahující 10 let (TČ senátní) na čl. 2 amnestie 2013. TČ samosoudcovské jsou v 64 % a TČ senátní v 36 % případů (In nsz.cz, 2013).

Podíváme-li se konkrétně na jednotlivé případy, kterých se týká čl. 2, tak amnestie 2013 ukončila trestní stíhání několika stovek obviněných osob aplikací abolicie. Článek 2 se týká např. mediálně známých případů typu: případ soudce Jiřího Berky – údajně zmanipulované konkurzy, kauza H-System, fondy Trend a Mercia, prošetřované stamilionové podvody bývalého šéfa Českomoravského fotbalového svazu Františka Chvalovského či případ firmy Progres Invest (In parlamentnilisty.cz, 2013). Pokud se na toto zapeklité úskalí podíváme lehce bulvárně, tak asi každého napadla možnost úplatku v souvislosti s aboličním čl. 2. Je třeba ovšem dodat, že domněnky či scénáře nejsou důkazy. Podle slov svého mluvčího Jaroslava Ibeheje, protikorupční policie po svém vyšetřování dospěla k závěru, že v otázce vyhlášení Klausovy amnestie nedošlo k trestnému činu, neřkuli ke korupci a uplácení. Věc byla tedy odložena usnesením (in lidovky.cz, 2013).

Z výčtu kauz v předchozím odstavci by bylo naivní si myslet, že čl. 2 nevzbudil pobouření. S nadsázkou by se dalo říct, že hlavním sporným pilířem této amnestie je článek 2, jelikož ostatní články amnestie Václava Klause se týkají spíše méně závažné trestní činnosti. To dokládá např. krok několika našich tehdejších senátorů z 14. ledna 2013. Skupina 30 senátorů podala k Ústavnímu soudu návrh na zrušení aboličního čl. 2 (In senat.cz, 2013).

Čl. 2 byl nastaven dle mého soudu až příliš široce. Je nebezpečné pro společnost, aby se amnestie v tomto ohledu vztahovala na tolik druhů trestných činů, z nichž hned několik se nedá brát za bagatelní trestnou činnost. Domnívám se, že nastavení kritéria délky odnětí svobody nepřesahující 10 let se jeví poněkud nešťastně. Ano, trestní zákoník (dále jen TZ) umožňuje i delší tresty než 10 let, takže se nejedná o zločiny z kategorie nejtěžších (dá-li se to tak formulovat), ale i přesto se jedná o zločiny závažné. Namátkou mohu uvést, že čl. 2 se týká již zmíněných velikých kauz z oblasti hospodářské kriminality, ale též se svým nastavením týká

např. trestního činu zabití podle § 141 odst. 1 TZ, dále těžkého ublížení na zdraví podle § 145 odst. 1 TZ, šíření nakažlivé lidské choroby podle § 152 odst. 3 TZ nebo loupeže podle § 173 odst. 1 TZ. Z tohoto výčtu je evidentní, že amnestie Václava Klause nebyla šťastně nastavena. Článek 2 nemusel být tak kritizovaný a sporný (společnost ohrožující), kdyby se v něm dle mého vyskytly např. výjimky trestných činů z TZ, na které by se tato abolicie nevztahovala. Zcela jistě by to byl parametr této amnestie, který by s nejvyšší pravděpodobností z velké části uklidnil negativní emoce po vyhlášení amnestie. Naše společnost se v poslední době zmitá v atmosféře nespravedlnosti a toho, že korupce (a další trestné činy) má navrch nad slušností a bezúhonností. Tato amnestie článkem 2 rozhodně nedala dobrý signál do budoucna v tomto ohledu. Vzhledem ke specifickým složitých hospodářských kauz (např. H-System) argument nepřiměřenosti délky řízení neberu za tak silný. Naopak aboliční článek beru jako jistou degradaci předchozího složitého vyšetřování.

2.2.3 Článek III

Čl. 3 se vyznačuje aplikací forem agraciace a rehabilitace. Čl. 3 je zajímavý tím, že exprezident nevykonané nepodmíněné tresty v něm prominul s podmínkou. To v praxi znamená, že se ve lhůtě pro zahlazení odsouzení omilostněné osoby nesmí dopustit žádného trestného činu. Pro amnestované je to zkušební období, ve kterém s nadsázkou řečeno musí dokázat, že si zaslouží být na svobodě. Délka lhůty pro zahlazení odsouzení v souvislosti s čl. 3 (trestní výměra max. 3 roky) činí 5 let podle § 105 odst. 1 písm. c) TZ. Přesný výčet všech kritérií tohoto článku viz výše, v přímé citaci daného rozhodnutí o amnestii.

Co by se však stalo, kdyby nastala hypotetická situace. Co by se stalo, kdyby vězněná osoba (která by splňovala kritéria článku 3) byla ještě před 1. 1. 2013 propuštěna na podmínku z vězení podle § 88 TZ a zkušební doba by u ní byla kratší (viz § 89 odst. 1 TZ) pěti let než je tomu u zahlazení odsouzení? V praxi by došlo k paradoxní situaci. Odsouzená osoba by byla amnestií de facto poškozena, pokud by na ní byla amnestie aplikována. Zdravý selský rozum mi v takové situaci říká, že by se v tomto konkrétním případě amnestie použít neměla. Smyslem každé amnestie

přece není škodit dotyčné osobě, ale naopak ji situaci ulehčit. Zajímavý pohled má ale soudce Okresního soudu v Ostravě Jiří Vicherek, který tvrdí, že je kompetencí soudu, jestli rozhodne o tom, že daná osoba je či není účastna amnestie bez ohledu na to, jestli bude či nebude poškozena. Soud a jeho rozhodnutí má bohužel v tomto případě pro odsouzeného s ohledem na amnestii pouze deklaratorní charakter. Vicherek vzápětí dodává, že je zde ale ještě možnost pohledu z hlediska přirozené spravedlnosti. V tomto případě by měl sám odsouzený rozhodnout o tom, co je v jeho zájmu. Vicherek nakonec dospívá k názoru, že nejvhodnějším řešením by bylo v tomto případě odložit rozhodnutí o amnestii. Vicherek (2013) doslova tvrdí, že pokud: „...odsouzený podmíněně propuštěný zavdá příčinu pro nařízení výkonu zbytku trestu odnětí svobody a pokud ji zavdá a soud, který odsouzeného podmíněně propustil rozhodne o výkonu zbytku tohoto trestu, pak příslušný soud před nástupem výkonu zbytku tohoto trestu rozhodne o účasti na amnestii prezidenta republiky ze dne 1.1.2013 a odsouzený nebude muset tento trest vykonat, když bude amnestován.“ Vicherek je nicméně v konečném důsledku toho názoru, že by se mělo rozhodnout o účasti na amnestii i v případě, že to handicapuje odsouzeného (In epravo.cz, 2013). S tímto názorem se však neztotožňuji, jde proti přirozené funkci amnestie, kterou rozhodně není ztížení situace omilostněného.

K čl. 3 je vhodné dodat, že ačkoli čl. 2 nemá žádné výjimky trestů (na něž by se daný článek nevztahoval), tak u čl. 3 se výjimky trestů z TZ naopak vyskytují. Je to konkrétně u odst. 2 písm. a), b) a c), což kvituji jako pozitivní zprávu. Jedná se o standardní krok i s ohledem na amnestie předchozích prezidentů. Nicméně opět se vrátím k čl. 2, proč u tohoto článku nedošlo k zakomponování výjimek, když si to situace minimálně vyžadovala?

2.2.4 Článek IV

Čl. 4 (aplikace agraciace a rehabilitace) odst. 1 se vztahuje na tresty odnětí svobody, které byly podmíněně odloženy, a u nichž jsou dále věková kritéria (osobě musí být alespoň 70 let či musí dosáhnout v roce 2013 věku 70 let) a dále kritéria vztahující se na délku trestu (trest nesmí být delší než dva roky). Tento článek dále

zahrnuje v odst. 2 (a omilostňuje) osoby, jichž se týkají nevykonané tresty obecně prospěšných prací a tresty domácího vězení.

2.2.5 Článek V

Čl. 5 rozhodnutí o amnestii má již pouze doplňující a rozšiřující charakter pro všechny předešlé články amnestie 2013. Je v něm uvedeno, že za TČ se považuje rovněž provinění mladistvého a za trest se pokládá trestní opatření uložené mladistvému. K danému článku nemám podstatných připomínek, jeho znění shledávám za standardní i s ohledem na historii.

2.2.6 Závěrečná rekapitulace rozsahu amnestie 2013

Nyní k obecným statistikám. Podle údajů Ministerstva spravedlnosti se amnestie týkala k prosinci 2013 (jak jsem již zmínil nahoře) celkem 111 263 odsouzených nebo obviněných osob. Tresty nepodmíněné byly prominuty v 19 820 případech (čl. 1 a 3). Ovšem fyzicky z věznic odešlo (jak se zmiňuji rovněž v následujícím odstavci) cca 6 500 osob. Důvod je prostý, mnoho odsouzených totiž nezahájilo výkon trestu ve vězení. Celkem na 81 133 osob z celkového čísla amnestovaných se vztahovala amnestie v případech, kdy tyto osoby byly odsouzeny k podmíněnému trestu odnětí svobody. Z toho vyplývá, že čl. 4 se týkal nejvíce omilostněných osob, jelikož právě tento článek řešil skupinu podmíněně odsouzených. Do čl. 4 se řadí i alternativní tresty vykonávané pod hlavičkou probační a mediační služby (dále jen PMS). Celkem 9 660 osob bylo zbaveno povinnosti vykonat tresty obecně prospěšných prací (dále jen OPP) v rámci alternativních trestů PMS (In parlamentnilisty.cz, 2013). Z analýzy agendy trestu domácího vězení (dále jen DV) jsem vyčetl, že alternativní tresty DV v kompetenci PMS byly pak soudy prominuty v 384 případech. Trestní opatření DV se týkalo 9 případů. 10 případů zahrnovalo podmíněné propuštění s uloženým DV. Celkem tedy šlo v souvislosti s DV o 403 případů, kterých se dotkla amnestie exprezidenta Klause (In pmscr.cz, 2013).

Z této statistiky vyplývá, že amnestie ve velké míře omilostnila pachatele drobnější trestné činnosti (viz čl. 4). Jsem toho názoru, že v případě vyhlášení rozsáhlé amnestie tohoto typu je vhodné, aby se takový krok týkal převážně trestných činů (dále jen TČ) bagatelních (např. alternativní tresty za TČ nebo tresty za nedbalostní TČ). U bagatelních TČ je totiž šance k eliminaci případné recidivy mnohem větší než u pachatelů závažnějších TČ. V neposlední řadě je u této skupiny menší riziko nebezpečí pro společnost.

Před amnestií Václava Klause z 1. ledna 2013 bylo v našich věznicích celkem 22 638 osob. Amnestie 2013 se vztahovala na cca 6 500 vězňů, což činí 28,5 procenta všech vězňů (In parlamentnilisty.cz, 2013). I z tohoto čísla je vidět, jak razantní tato amnestie byla. Sám Václav Klaus hovořil v jednom z rozhovorů pro MF Dnes o tom, že chtěl vyhlásit makroamnestii, tedy amnestii, která není postavena na detailu a zaměřená na jednotlivce. Dále dodal, že mezi jeho hlavní motivy vyhlášení amnestie rozhodně nepatřilo odlehčit stavy přeplněným věznicím (Institut Václava Klause, 2013).

Neméně důležité je podotknout, že na osoby, na které se vztahoval čl. 1 nebo čl. 3, se soudy a státní zástupci logicky při rozhodování na účasti v amnestii zaměřovali přednostně, jelikož se jednalo o osoby nepodmíněně odsouzené. Osoby vězněné byly dle mého názoru správně upřednostněny před osobami podmíněně odsouzenými (čl. 4), jelikož tato skupina odsouzených na svobodě byla, neboť tyto osoby nikdy do vězení nenastoupily.

2.3 Dopady

Amnestie 2013 měla veliký dopad na celou společnost v našem státě. V tomto bodě své práce se zaměřím na to, jak amnestie ovlivnila činnost soudů České republiky (dále jen ČR), PMS ČR, Vězeňské služby ČR a Úřadu práce ČR.

Již z rozsahu amnestie Václava Klause je podle mě zřejmé, že soudy po jejím vyhlášení byly velmi přetížené. Jak jsem již v předchozí části své práce psal, přednostně byly soudy posuzovány případy nepodmíněně odsouzených k trestu

odnětí svobody. Důvodem bylo podle mě to, že na rozdíl od alternativních trestů či podmíněně odsouzených byly tyto osoby ve vězení, proto si situace žádala okamžitou reakci. O účasti na amnestii ovšem nerozhodovaly pouze soudy. Rozhodovali rovněž státní zástupci, což ozřejmím v dalších odstavcích tohoto bodu.

Soudy nemají přesně stanovenou lhůtu pro rozhodnutí. Podle § 2 odst. 4 Trestního řádu (dále jen TŘ) je však stanoveno, že orgány činné v trestním řízení musely dané případy projednávat z moci úřední a bez zbytečných průtahů.

O tom, zda je osoba účastna na amnestii, rozhodoval buď soud, nebo v případě aboliční článku 2 mohl vedle soudu rozhodovat i státní zástupce. Stěžejním v tomto ohledu bylo stádium daného případu. Jestliže byl případ ve fázi přípravného řízení před začátkem trestního řízení, tak podle § 159a odst. 2 TŘ státní zástupce mohl věc odložit formou usnesení v případě oprávněné účasti dotyčné osoby na aboliici. Pokud byl případ ve fázi přípravného řízení a zároveň začalo i trestní řízení (před zahájením hlavního líčení), tak o účasti na amnestii rozhodoval státní zástupce podle § 172 odst. 1 písm. d) TŘ a v dané věci mohl trestní stíhání z důvodu nepřipustnosti zastavit, jestliže se na něj vztahoval aboliční článek 2. Soudy rozhodovaly o účasti na amnestii v případech, kdy již započalo hlavní líčení podle § 223 TŘ.

V návaznosti na předchozí odstavec ještě uvedu statistiku státních zástupců a soudců s ohledem na jejich činnost při rozhodování v otázce aboličního článku 2. V aktualizaci zvláštní zprávy o postupu při výkonu působnosti státních zastupitelství v souvislosti s aplikací čl. II je uvedeno, že státní zástupci zastavili celkem 322 trestních stíhání, která se týkala 468 obviněných. Soudy zastavily celkem 177 trestních stíhání, která se týkala 436 osob (In nsz.cz, 2013).

Soudy rozhodují o účasti na amnestii formou usnesení. Tento fakt opět vychází z TŘ. Konkrétně se jedná o § 119 TŘ, kde se píše: „*Soud rozhoduje rozsudkem, kde to zákon výslovně stanoví; v ostatních případech rozhoduje, jestliže zákon nestanoví něco jiného, usnesením.*“ Když se podíváme podrobně na § 368 TŘ (rozhodnutí o použití amnestie), tak v něm nenajdeme žádnou zmínku o rozsudku. Docházím tedy k závěru, že rozhodnutí o (ne)účasti na amnestii má formu usnesení.

Velmi důležitá je v otázce rozhodnutí účasti odsouzených osob na amnestii věcní a místní příslušnost soudu. Zjednodušeně řečeno o tom, jestli se na pravomocně odsouzenou osobu vztahuje amnestie, rozhodne podle § 368 TŘ věty první soud, který v téže věci v prvním stupni rozhodoval (půjde tedy o soud okresní či krajský). Pokud si ovšem odsouzený odpykává trest v době rozhodování ve vězení, tak o účasti na amnestii rozhodne soud, v jehož místě daná osoba vykonává trest.

Co se týče amnestie 2013 a jejího vlivu na PMS ČR, tak její dopad byl nezanedbatelný. Pokud se na úskalí amnestie Václava Klause zaměřím např. z pohledu PMS v Jihočeském kraji, tak docházím k následujícím závěrům. Při rozhovoru s regionálním vedoucím PMS v Českých Budějovicích Mgr. Martinem Pilným jsem zjistil, že amnestie měla podle jeho názoru pouze krátkodobý efekt na snížení počtu případů, které musela PMS v Jihočeském soudním kraji řešit. Toto mohu doložit i na statistikách z administrativního informačního systému PMS, které mi sdělil regionální vedoucí. V roce 2012 se počet případů v Jihočeském soudním kraji v rámci PMS zastavil na čísle 2 385. V roce 2013 byl počet případů 1 813. V roce 2014 činil počet případů v Jihočeském soudním kraji 2 228. Čísla za rok 2015 se zastavily na 2 318 případech (In pmscr.cz, 2016). Ze statistiky je evidentní, že výkyv nastal v roce 2013, kdy čísla počtu případů v kompetenci PMS klesla oproti normálu i vlivem amnestie 2013, jak mi sdělil regionální vedoucí Mgr. Martin Pilný. I přesto, že bylo amnestováno v Jihočeském soudním kraji 1569 případů, tak se v roce 2013 v témže kraji počet případů vyšplhal na již zmíněné číslo 1 813 (AIS PMS, 2016). Domnívám se, že amnestie 2013 v tomto ohledu nemá ze střednědobého či dlouhodobého hlediska na činnost PMS výrazný vliv.

Z pohledu vězeňské služby došlo bez nadsázky k malému zemětřesení. Jak jsem již zmiňoval v předchozí části své práce, tak věznice opustila přibližně čtvrtina všech vězňů. Co to znamenalo pro celou soustavu věznic a Vězeňskou službu ze střednědobého či dlouhodobého horizontu?

Náklady spojené s amnestií 2013 činily 4,4 milionu Kč pro Vězeňskou službu. 1 milion Kč z této částky tvořily přímé náklady (stravné a cestovné pro omilostněné vězně). Zbytek nákladů byl použit na zaplacení 520 zaměstnanců v souvislosti

s jejich přesčasy. Podle odhadu Ministerstva spravedlnosti z roku 2013 měla Vězeňská služba ušetřit 180 milionů Kč z důvodu náhlého úbytku vězňů (In denik.cz, 2013). Bývalý ministr spravedlnosti Pavel Blažek byl v lednu 2013 v rozhovoru pro časopis Týden dotázán na to, v jakých oblastech věznice ušetří. Po jeho odpovědi, že věznice ušetří, mu novinář namítl, že nezaměstnaní amnestovaní budou na druhou stranu žádat o sociální dávky. Blažek mu oponoval s argumentem, že jeden vězeň stojí český stát 1 000 Kč denně, takže nepředpokládá zvýšení nákladů v tomto ohledu, ba naopak (In ods.cz, 2013). Výši nákladů v tomto aspektu podobně vidí i ekonom Libor Dušek, který ve své studii vypočítal náklady na pobyt jednoho odsouzeného ve vězení přibližně na 320 tisíc Kč ročně (In rozhlas.cz, 2015). S pragmatickým názorem exministra Blažka se dá jistě souhlasit, stát v tomto ohledu finančně ušetří.

Před amnestií 2013 byly české věznice přeplněné, na mnoha místech byla kapacita zaplněna i nad 100 % (In ceskatelevize.cz, 2015). Jedním z příkladů extrémní přeplněnosti je např. ostravská věznice Heřmanice (In ibtimes.com, 2013). Po vyhlášení amnestie klesl počet vězňů přibližně na 16 tisíc. Dnes tři roky po amnestii jsou věznice opět přeplněné. Podle studie institutu CERGE vzrostl počet vězňů přibližně o 4 tisíce. Situace není z pohledu přeplněnosti kapacity tak alarmující jako v roce 2012, některé věznice mají předepsanou kapacitu naplněnou akorát, ale jsou i zařízení, která se již potýkají s mírnou přeplněností (In rozhlas.cz, 2015). Podle nejnovějších zpráv generální ředitel Vězeňské služby Petr Dohnal pro Českou televizi uvedl, že věznice v ČR jsou aktuálně na cca 103 % kapacity. Dále dodává, že přeplněnost věznic se postupně dostává zpátky na hodnoty z roku 2012. V dnešních dnech je ve vězení přibližně 20 600 odsouzených. Dohnal vidí problém jednak ve vysoké recidivě (70 %), a s tím souvisejícím problémem nedostatku odborného personálu (In ceska-justice.cz, 2016).

Podle studie ekonoma Libora Duška za opětovnou přeplněnost věznic mohou tři důvody. První důvod je zlepšená výkonnost policie a státních zástupců (což je dle mého soudu paradoxně pozitivní zjištění). Dalším důvodem je to, že stát klade důraz na represii. A třetím důvodem jsou změny v TZ, které zpříšňují sazby za některé TČ.

Náměstek generálního ředitele Vězeňské služby ČR Pavel Horák je toho názoru, že by se počty vězňů měly snižovat (In rozhlas.cz, 2015). Za pravdu mu dává např. veřejná ochránkyně práv Anna Šabatová, která je pro zavedení větší míry alternativních trestů v rámci PMS (např. trest domácího vězení). Šabatová jedním dechem dodává, že pokud bude méně vězňů, tak budou mít vězeňští pedagogové individuálnější přístup ke zbylým vězňům a jejich práce bude tedy efektivnější. Podle ombudsmanky, by nemělo být řešením pouze navyšování kapacity věznic. Ochránkyně práv Šabatová si rovněž myslí, že podmínky ve vězeních nejsou na dostatečné úrovni a převýchova spojená s následnou zaměstnaností vězňů nedosahuje dostatečné úrovně (In ceska-justice.cz, 2016). S tvrzením ombudsmanky se ztotožňuji, naše země má v přepočtu na obyvatele mnohem více vězňů než je tomu v nejvíce vyspělých státech Evropy. Navíc nejsme Norsko, které je ekonomicky natolik silné, že si může vězně dovolit držet v zařízeních na úrovni luxusního hotelu.

Vyhlášená amnestie se de facto dotkla všech věznic u nás. Např. věznice v Drahonicích na Lounsku byla nařízením ministra spravedlnosti č. 1/2013 ze dne 26. března 2013 zrušena z důvodu nehospodárnosti spojené s vysokým poklesem vězňů v daném zařízení (In ok.cz, 2013).

Z pohledu množství personálu ve věznicích však k zemětřesení nedošlo ani po amnestii. Ministerstvo spravedlnosti hledá důvody pro tento krok v tom, že počet dozorců nelze odvozovat od počtu vězňů. Nejenom že nedošlo ke snížení recidivy pachatelů TČ, ale zároveň musí být na strážných stanovištích přítomen vždy přesně daný počet příslušníků Vězeňské služby bez ohledu na počet vězňů v zařízení v daném čase. Členové Vězeňské služby by tedy měli mít i nadále 7727 pracovních míst (In parlamentnilisty.cz, 2013).

Amnestie se jistě dotkla i Úřadů práce (dále jen ÚP). Za prvních deset dnů po vyhlášení amnestie se na ÚP zapsalo 3 706 omilostněných. Drtivá většina z nich (3517 žadatelů) obdržela mimořádnou dávku okamžité pomoci (dále jen MOP) ve výši až 1 tisíc Kč. Omilostnění měli nárok na podporu v nezaměstnanosti (cca 2 tisíce Kč) v případech, kdy splnili zákonem dané podmínky - např. odvod sociálního pojištění v posledních 12 měsících (In ekonomika.idnes.cz, 2013). K únoru 2013 se

čísla ještě zvedla a na ÚP se přišlo zaregistrovat cca 4500 omilostněných vězňů (In mpsv.cz, 2013).

Mezi nejčastější potíže spojené s vyřizováním žádostí o dávky patřila agresivita, opilost klientů či nepředložení dokladů. Část klientů rovněž kvůli dávkám lhala. Celkově ale ve většině případů nedošlo k nějakým výše zmíněným excesům (In ekonomika.idnes.cz, 2013). Pobočky ÚP v souvislosti s vyhlášenou amnestií zvýšily i počet zaměstnanců na přepážkách a úroveň zabezpečení (In socialniprace.cz, 2013).

2.4 Reakce odsouzených

Jak jsem již psal v předchozí části své práce, tak reakce na amnestii 2013 byla podle mého soudu, co do vyjádření amnestovaných k jejich druhé šanci poněkud vlažná. Je všeobecně známo, že Klausova amnestie vyvolala bouřlivou diskusi především v mediálním prostoru. V dnešní době internetu má de facto možnost vyjádřit se k jakémukoli tématu každý, nejenom odborníci v rozhovorech pro média, ale i obyčejní lidé v diskusích. Václav Klaus pro deník Právo v rozhovoru ze 7. ledna 2013 jako možný důvod menší aktivity omilostněných v tomto ohledu uvedl, že je ovládl strach. Dále uvedl, že se jedná o nesourodou skupinu a neorganizovanou skupinu, která není schopna se semknout a vydat např. společné prohlášení (Institut Václava Klause, 2013).

K aktivitě amnestovaných osob v souvislosti s ÚP jsem se již vyjádřil v bodě 2.3. V samostatném bodě 2.8 se dále vyjádřím k opětovnému začlenění amnestovaných do společnosti a dále k jejich recidivě od vyhlášení amnestie 2013.

2.5 Reakce poškozených

Amnestie Václava Klause omilostnila přes sto tisíc odsouzených (v případě čl. 2 neodsouzených osob). Je tedy dle mého názoru pochopitelné a logické, že se v tomto případě amnestie 2013 týkala zároveň velikého počtu poškozených, jímž

daní omilostnění pachatelé celé škály TČ ve větší, či menší míře zasáhli negativně do životů.

Podle § 43 odst. 1 TŘ je poškozeným: „*Ten, komu bylo trestným činem ublíženo na zdraví, způsobena majetková škoda nebo nemajetková újma, nebo ten, na jehož úkor se pachatel trestným činem obohatil...*“. V neposlední řadě má podle téhož § odst. 3 při trestním řízení poškozená osoba právo na návrh nároku peněžní náhrady vzniklé majetkové škody, či nemajetkové újmy (řádně specifikovaný nárok pak staví lhůtu pro promlčení TČ), jež pak může být odsouzenému uložena jako povinnost ve výroku rozsudku. § 229 TŘ říká, že pokud je obžalovaný soudem zproštěn obžaloby (či je poškozenému přiznán nárok jen zčásti), tak je poškozený se svým nárokem na refundaci odkázán daným soudem na řízení občanskoprávní.

Amnestie 2013 rozděluje poškozené na dva tábory. Jedné skupiny se týká aplikace abolicie (čl. 2), a té druhé se týká agraciace a rehabilitace (zbylé články).

„Aboliční“ skupina je z právního hlediska v horší situaci než skupina druhá. Pokud poškození z této skupiny uplatnili svůj nárok na náhradu škody v trestním řízení, tak se jich amnestie 2013 přímo týká, jelikož daná trestní řízení byla aboličním článkem 2 zastavena, což je podle mého názoru logické vyústění. V případě, že navíc poškození v této situaci včas nezareagují, může dojít k promlčení jejich nároku (In cak.cz, 2013). JUDr. Milan Jelínek správně podotýká, že u TČ ublížení na zdraví jsou však nároky na náhradu škody nepromlčitelné (In epravo.cz, 2013). V tom mu musím dát za pravdu, ale ostatní typy nároků na náhradu škody mají striktně vymezenou lhůtu. Jaké je tedy nejlepší řešení? Je třeba (v případě snahy poškozených o odškodnění), aby se tyto osoby co nejdříve se žalobou obrátily na civilní soud - občanskoprávní řízení. Nárok obrátit se na civilní soud mají v tomto případě i osoby, které nárok na náhradu škody nepodaly ani v průběhu trestního řízení (In cak.cz, 2013). Zde je ovšem třeba dodat jeden poměrně zásadní detail. Promlčecí lhůta se nezastaví v případech, kdy poškození neuplatnili nárok na náhradu škody v trestním řízení (či odděleně v následném občanskoprávním řízení), tudíž je v případě aplikace amnestie nebezpečí, že byl daný nárok již promlčen. V případech, kdy poškození uplatnili nárok na náhradu škody již v trestním řízení,

tak se opětovně spouští pozastavená lhůta na promlčení, je to lepší případ než varianta, kterou jsem nastínil v předchozím souvětí, ale i tak je dle mého názoru vhodné obrátit se na civilní soud co nejdříve, jelikož lhůty běží (In epravo.cz, 2013). Pro skupiny poškozených, na které se vztahuje aboliční článek, je zcela nejideálnějším scénářem ta situace, jestli již před vyhlášením amnestie měly podanou žalobu u civilního soudu v otázce návrhu na nárok peněžní náhrady, v těchto případech platí soudem vydaná pravomocná rozhodnutí. V případě, že soud v dané věci nebyl dosud ukončen, tak pokračuje i nadále, účinky amnestie se na něj nevztahují (In cak.cz, 2013).

Druhá skupina má situaci o poznání jednodušší. Amnestie 2013 se totiž nevztahuje na nároky na náhradu škody v případě již odsouzených osob, kdy je trestní řízení ukončené a poškození již uplatnili svůj nárok v trestním či civilním řízení s tím, že došlo k pravomocnému rozsudku. V případě, že poškození dosud své nároky neuplatnili, tak mají právo (rovněž jako osoby v předchozím odstavci) na žalobu u civilního soudu. I zde je ovšem třeba dávat si pozor na to, jestli není promlčená lhůta na tento krok – obdobná situace jako u skupiny poškozených v předchozím odstavci (In cak.cz, 2013).

Kvituji s potěšením, že poškození byli alespoň zbaveni povinnosti platit soudní poplatky. Vládní novelu 16. května 2013 schválil senát. Novela (jež se bude vztahovat i na budoucí amnestie) stanovila osvobození od povinnosti pro všechny poškozené, kteří byli poškozeni TČ, kterých se týká amnestie. To v praxi znamená, že se budou vracet peníze i poškozeným, kteří soudní poplatky zaplatili. (In zpravy.aktualne.cz, 2013).

Na závěr bych chtěl dodat, že mnoho poškozených bylo z amnestie Václava Klause velmi rozladěných. Někteří poškození z kauzy H-System hovořili dokonce o výsměchu (In zpravy.idnes.cz, 2013). Osobně jejich rozhořčení chápu. Dlouhé roky se soudili, řízení bylo složité, náročné (finančně i psychicky), a nedomohli se v konečném důsledku do této doby ničeho. Nejde jenom o peněžní stránku věci, ale je potřeba brát v úvahu i otázku principu spravedlnosti a morálnosti. Najdou se ovšem i výjimky, jedna žena napsala Ladislavu Jaklovi e-mail, v němž stojí, že

s amnestií souhlasí, i přestože byla poškozena H-Systemem - svůj hněv směřuje spíše např. k pomalým soudům (In Institut Václava Klause, 2013).

2.6 Reakce odborné veřejnosti

Pokud se v médiích přetřásá nějaké aktuální téma z oblasti práva a politiky, tak se k němu vyjadřuje i odborná veřejnost. Motivy mohou být různé, někdo chce erudovaně přispět k tématu, někdo chce zviditelnit svou osobu, ale najdou se i tací, kteří využívají dané téma k očerňování konkurentů. V předchozí části své práce jsem de facto již několik reakcí ze strany odborné veřejnosti napsal. Nyní již velmi stručně.

Např. předseda Ústavního soudu Pavel Rychetský tvrdí, že amnestie nebyla dostatečně připravena. Dokonce ve svém tvrzení zachází tak daleko, že ji označuje za diletantskou. Diletantskou především z toho důvodu, že nebyla ani korektně použita kontrasignace premiérem Nečasem, který amnestii 2013 pouze podepsal, aniž by s vládou řešil její možné důsledky (In zpravy.idnes.cz, 2013). K tomuto názoru nemám podstatných připomínek, osobně neshledávám amnestii za zcela připravenou a dotaženou. Ke kontrasignaci se ještě vyjádřím v další kapitole své práce (kontrasignace tehdejším premiérem Nečasem).

Advokát Tomáš Sokol k amnestii dodává další úhel pohledu. Sokol je toho názoru, že amnestie není jenom černá nebo naopak pouze bílá. Rozhodně si nemyslí, že by všichni amnestovaní aboličním čl. 2 byli nevinní pouze kvůli dlouhému trestnímu stíhání. Na druhou stranu je překvapen, že se veřejnost nepozastavuje nad možností nevinny některých omilostněných čl. 2 (Institut Václava Klause, 2013).

Ústavní právník Zdeněk Koudelka rovněž zdůrazňuje, že Evropský soud pro lidská práva považuje délku trestního stíhání delší 6 let, za nepřipustnou. Dále z hlediska kontrasignace dává analogii s amnestií Václava Havla z 3. února 1993, kdy amnestie byla vládou též neprojednána (Institut Václava Klause, 2013). Na druhou stranu v otázce kontrasignace amnestie 1993 bych Zdeňku Koudelkovi trochu

oponoval, přeci jenom se tehdy stále jednalo o polistopadovou a naivní éru plnou euforie.

Bývalý právní poradce exprezidenta Pavel Hasenkopf si pro změnu přisadil na úkor českého soudnictví. Úskalí vidí v jeho pomalém konání. Amnestie na tento nedobrý stav justice měla poukázat (Institut Václava Klause, 2013).

Velikou kritičkou amnestie 2013 je bezesporu advokátka Hana Marvanová. Ta tvrdí, že absurdita Klausovy amnestie se ukazuje např. na případu H-Systemu, v němž je shodou okolností zainteresována jako právní zástupkyně poškozených (In zpravy.idnes.cz, 2013).

Jiří Dienstbier z ČSSD komentoval krok Václava Klause vyhlásit amnestii za nepřijatelný a nepochopitelný (In bbc.com, 2013).

2.7 Reakce laické veřejnosti

V předchozích částech své práce jsem se zmiňoval o tom, že informace o Klausově amnestii především z médií a internetu rozdráždily i laickou veřejnost. Např. anketa na webu tn.nova.cz dopadla pro amnestii velmi nelichotivě. S použitím tohoto institutu Václavem Klausem nesouhlasilo hned 5 164 lidí z celkového počtu 5 717 osob (In tn.nova.cz, 2013). Řekl bych, že v podobné náladě byla celá česká společnost. Bylo to cítit při rozhovorech s lidmi v reálném světě, ale i na diskusních fórech na internetu a v komentářích pod různými články. V takovou chvíli bych doporučil uklidnit emoce a na amnestii se dívat s dostatečným odstupem. Ani odstup nebude 100% objektivní, ale alespoň se povede věcná diskuse.

2.8 Resocializace amnestovaných

Dostáváme se k mimořádně důležité otázce resocializace bývalých vězňů. Opětovné začlenění omilostněných vězňů do společnosti je z mého pohledu nejdůležitější aspekt boje s recidivou.

Vězení působí na jednotlivé individuality z řad vězňů různě. Někteří se napraví, ale je zde i nezanedbatelná část, která se naopak paradoxně „vzdělá“ v trestné činnosti. Jak podotýká Hála (2007), tak evropské vězeňství vychází z tří principů: humanizace, účinnost a bezpečnost. S tímto přístupem se osobně ztotožňuji a považuji ho za správný. Vězni si musí vykonat svůj trest, na druhou stranu by k tomu mělo docházet v humánních podmínkách, kde budou dodržována jejich práva. Dalším důležitým prvkem je účinnost, zde se již dostáváme k jednotlivým programům zacházení, které podle různých výzkumů efektivně snižují recidivu TČ. Neméně důležitá je v neposlední řadě i bezpečnost. Musí být zajištěna nejenom bezpečnost obyvatelstva mimo vězení, ale zároveň vězeňského personálu i samotných vězňů.

Hála (2007) dodává, že od devadesátých let se zvyšuje počet psychiatrů, psychologů, sociálních pracovníků, pedagogů a vychovatelů všeho druhu ve Vězeňské službě ČR. To je, myslím jedna z možných cest v boji s recidivou, trest samotný vězně neposune bez správného rozšíření obzorů ve vězeňském zařízení. Vzhledem k časové flexibilitě je třeba čas za mřížemi využít co nejefektivněji, když je zde tato možnost.

Pokud se zaměříme na programy zacházení, tak se dnes jedná o již standardní součást moderních věznic. Prostřednictvím těchto programů jsou vězni vedeni k práci, ke vzdělávání (i profesnímu). Dále je kladen i důraz na volnočasové aktivity, umění a zdravý životní styl v podobě sportu. V neposlední řadě do celé řady činností tohoto typu patří i terapie, poradenství či případný doprovod. Programy zacházení jsou ušité na míru jednotlivcům, protože každá individualita má své možnosti posazené jinde. Mají za cíl jediné, opětovné začlenění jedinců do společnosti, kteří ovšem musí sami chtít (Hála, 2005).

Na závěr bych dodal, že důležitá je rovněž role poslední fáze výkonu trestu. Jedná se o tzv. předpropouštěcí stádium (zpravidla trvá 3 až 6 měsíců před propuštěním), kdy je s vězněm pracováno, aby byl po opuštění věznice připraven na realitu ve společnosti mimo vězení. Mezi činnostmi tohoto typu patří např. nácvik jednání na úřadech. Hála dokonce v souvislosti se sociální prací hovoří o

profesionální cti ze strany sociálních pracovníků, kteří by měli vězněným zajistit před propuštěním platný občanský průkaz (Hála, 2005). Osobně mám určité pochybnosti o předpropouštěcí fázi amnestovaných v roce 2013. Sotva si dokážu představit, že toto stádium trvalo min. 3 měsíce vzhledem k tomu, jaký tlak byl vytvářen na soudy, aby amnestované co nejrychleji pustily na svobodu vzhledem k tomu, že šlo o institut amnestie. Ano, amnestovaní mají začínat s čistým štítem, ale jak se pak jejich (ne)připravenost projeví v praxi? To je jedna z nevýhod amnestie v praxi.

Snahu o začlenění amnestovaných (vlastně všech propuštěných vězňů obecně) má pochopitelně i Ministerstvo spravedlnosti. Ministerstvo se totiž stalo partnerem konference „Zaměstnávání osob s trestní minulostí – příklady dobré praxe a spolupráce se zaměstnavateli“. Ministerstvo tedy podporuje organizace, které pracují s propuštěnými vězni, což je jistě správný směr, aby se omilostnění netočili v bludném kruhu.

2.9 Kriminalita amnestovaných

V lednu 2015 čelilo trestnímu stíhání více než 52 procent amnestovaných vězňů v roce 2013. Stíhání spáchali v nejvíce případech majetkové TČ - 5 329 (In zpravy.idnes.cz, 2015). Ke konci roku 2014 byla pak ve vězení přibližně čtvrtina propuštěných vězňů z ledna 2013 (In zpravy.idnes.cz, 2014). Jedná se tedy o nezanedbatelná čísla vzhledem k tomu, že propuštěno bylo přibližně šest a půl tisíce vězňů. Z mého pohledu se jedná o recidivu alarmující, pokud měla amnestie 2013 odlehčit přeplněné kapacitě českých věznic, tak musím znovu zopakovat, že fatálně selhala.

2.10 (Ne)kontrasignace premiéra Nečase

Selhal tehdejší premiér Nečas v otázce kontrasignace amnestie 2013? Podle mého názoru rozhodně ano. Na začátku své práce jsem psal, že amnestie v České

republiky podléhá kontrasignaci. Kontrasignace rozhodně není pouze formalitou, naopak by to měla být pojistka pro případ nepřiměřenosti amnestie.

Za pravdu mi dávají i někteří odborníci. Názor předsedy Ústavního soudu Pavla Rychetského je takový, že kontrasignace je v naší Ústavě z toho důvodu, aby mohla vláda danou amnestií zanalyzovat včetně jejich možných dopadů. Amnestie by podle něho neměla záviset pouze na prezidentovi a premiérovi (In zpravy.idnes.cz, 2013). Nutno podotknout, že v tomto případě amnestie 2013 evidentně závisela pouze na exprezidentu Klausovi, jelikož Nečas se vyjádřil tak, že jeho spolupodpis má pouze charakter potvrzující. S názorem expremiéra se nemohu ztotožnit, v takovém případě totiž kontrasignace přichází o svou hlavní funkci.

Podobně situaci vidí i Aleš Gerloch (In zpravy.aktualne.cz, 2013), který tvrdí, že: „*Tam, kde je kontrasignace, se má za to, že je naplňována politika vlády, prezident je spíše supervizor...*“.

Předseda senátu Milan Štěch zašel dokonce ještě dál a krok expremiéra regulérně označil za nedbalostní TČ (In zpravy.aktualne.cz, 2013).

Po přečtení rozhovorů s mnohými odborníky docházím k závěru, že expremiér Nečas mohl s čistým svědomím nekontrasignovat Amnestii 2013 a udělit tak amnestii stopku. V takovém případě, by v této podobě nikdy nemohla být vyhlášena. Bylo vyhlášení amnestie v této podobě selháním systému nebo jednotlivců? Osobně si myslím, že obojí má svůj díl viny.

2.11 Srovnání amnestií V. Havla a V. Klause

Pokud krátce srovnáme Havlovu amnestii z 1. ledna 1990 a Klausovu amnestii z 1. ledna 2013, tak zjistíme, že Havlova amnestie byla mnohem rozsáhlejší. Statisticky amnestie exprezidenta Havla pustila z vězení přibližně 23 tisíc vězňů, což byly tehdy asi dvě třetiny všech vězněných osob. Proč tak velký rozsah? Havel to zdůvodňoval jako odpověď na předchozí represivní totalitní režim, jenž v mnoha

případech zcela zbytečně posílal občany našeho státu do výkonu trestu (In ceskatelevize.cz, 2013).

Je poměrně paradoxní, že Václav Klaus svého velikého rivala Václava Havla za vyhlášení amnestie tehdy kritizoval, ale sám se pak odhodlal ke stejnému kroku (In ceskatelevize.cz, 2013).

2.12 Názor současného prezidenta Zemana

Prezident České republiky Miloš Zeman se k institutu amnestie staví negativně. Jedná se podle něj o monarchistický přežitek. V jednom z rozhovorů dokonce prohlásil, že by si dokázal představit takovou změnu Ústavy ČR, že by žádný další prezident již nemohl zneužít institutu amnestie (In zpravy.idnes.cz, 2013). S tímto názorem zčásti souhlasím, Klausova amnestie není perfektní. Na druhou stranu, kdyby v budoucnu byla amnestie řádně (ne)kontrasignována a promyšlena, tak by nemusela být nutně vyjmuta z pravomoci prezidenta republiky. Nad touto otázkou se ještě zamyslím v závěru své práce.

ZÁVĚR

Prvotním cílem mé práce bylo rozebrat základní charakteristiku amnestie a její související aspekty, abych následně mohl naplnit svůj hlavní cíl, jímž bylo podrobně zanalyzovat amnestii Václava Klause z roku 2013.

Z výše uvedených poznatků v mé bakalářské práci musím konstatovat, že amnestie je institutem rozporuplným, a v rukou jedince (prezidenta) i nástrojem nebezpečným vzhledem k tomu, že se jedná o akt, který se může vztahovat i na větší skupiny osob. V kombinaci s možností špatného výběru kritérií pro danou amnestii se jedná o nevhodný zásah do fungování státu. Osobně považuji za nešťastné, že došlo ke kontrasignaci této amnestie, i když premiér tento krok učinit nemusel. Faktem ovšem je, že legitimní pojistka kontrasignace v tomto případě selhala, a to lze označit za znepokojivé zjištění pro budoucí aplikaci institutu amnestie v našem právním prostředí.

Pokud měla tato amnestie vejít v platnost, tak rozhodně bez aboličního článku 2, který byl poměrně značně necitlivým zásahem do probíhajících trestních stíhání a zasadil tvrdou ránu všem poškozeným (nejenom z materiálního, ale i z morálního hlediska). Paradoxem zůstává, že nebýt aboličního článku, tak amnestie 2013 byla poměrně standardní amnestií, proti které nemám osobně větších výtek. O to větší je škoda, že byla degradována již zmíněným článkem 2.

Z těchto důvodů jsem osobně pro ústavní změnu v otázce amnestie. Nejsem zastáncem úplného zrušení institutu amnestie (má své praktické využití), ale myslím si, že by po vzoru Lotyšska mělo náležet právo na vyhlášení amnestie pouze Parlamentu ČR tak, aby se zodpovědnost rozdělila mezi více osob a zároveň se předešlo možným problémům s kontrasignací. Rovněž by z repertoáru amnestie měla být trvale vyškrtuta aboliční forma, kterou bych ponechal pouze pro individuální milost. V návaznosti na poslední větu musím rovněž dodat, že institut individuální milosti bych ponechal i nadále v rukou prezidenta.

V rámci své práce jsem se snažil zachytit institut amnestie a jeho jednotlivé problematické okruhy z několika úhlů pohledu, jak v teoretické, tak i v praktické rovině.

Osobně věřím tomu, že při správné vůli by neměl být problém institut amnestie správně transformovat tak, aby jeho podoba odpovídala vysokým nárokům moderní vyspělé společnosti. Rovněž doufám, že alespoň část amnestovaných podanou ruku v podobě omilostnění amnestií efektivně využila, aby své životy udělala lepší nejenom pro sebe, ale i pro celou společnost.

SEZNAM INFORMAČNÍCH ZDROJŮ

Literatura

HÁLA, J. *Bolest a naděje ve vězení*. 1. vyd. Praha: Triton, 2007, 127 s. ISBN 978-80-7387-013-3.

HÁLA, J. *Úvod do teorie a praxe vězeňství*. 1. vyd. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o.p.s., 2005, 183 s. ISBN 80-86708-05-5

HENDRYCH, D., BĚLINA, M., FIALA, J., ŠÁMAL, P., ŠTENGLOVÁ, I. a ŠTURMA, P. *Právníký slovník*. 3., podstatně rozšířené vyd. V Praze: C. H. Beck, 2009, xxii, 1459 s. Beckovy odborné slovníky. ISBN 978-80-7400-059-1.

CHOTAŠ, J., KARÁSEK, J. *Kantův kategorický imperativ*. 1. vyd. Praha: Oikoymenth, 2005, 149 s. ISBN 80-7298-096-3

KOPEČEK, L. *Fenomén Václav Klaus*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2012, 315 s. ISBN 978-80-87474-75-4

MAREČKOVÁ, L. *Milosti: ohnisko lidství v trestním právu*. 1. vyd. Praha: Academia, 2007, 372 s. ISBN 978-80-200-1537-2

PAVLÍČEK, V., HŘEBEJK, J. *Ústava a ústavní řád České republiky: komentář*. 2. dopl. a rozšířené. vyd. Praha: Linde, 1998, 772 s. ISBN 80-7201-110-3.

REJZEK, J. *Český etymologický slovník*. 3. vyd. Praha: Leda, 2015, 824 s. ISBN 978-80-7335-393-3

SLÁDEČEK, V., MIKULE, V., SYLLOVÁ, J. *Ústava České republiky. Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007, 949 s. ISBN 978-80-7179-869-9

ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád III. § 315 až 471. Komentář*. 7. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, 936 s. ISBN 978-80-7400-465-0

Spor o amnestii. Publikace č. 1/2013. Institut Václava Klause a Centrum pro ekonomiku a politiku, Praha, 2013. ISBN 978-80-87460-13-9.

Právní předpisy

Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., o Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod ve znění pozdějších předpisů

Rozhodnutí prezidenta republiky č. 1/2013 Sb., o amnestii

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Ústavný zákon č. 460/1992 Zb., Ústava Slovenskej republiky, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 141/1961 Sb., Trestní řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Elektronické zdroje

ADMINISTRATIVNÍ INFORMAČNÍ SYSTÉM PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBY ČR. Doplňující statistiky k počtu klientů vedených v Jihočeském kraji v jednotlivých letech. *Administrativní informační systém Probační a mediační služby ČR* [online]. Poskytnuto dle zákona č. 106/1999 Sb. [cit. 2016-03-28].

BBC.COM. Czech president's mass prison amnesty draws protests. In: *bbc.com* [online]. Londýn: BBC, 3. 1. 2013 [cit. 2016-03-31]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/world-europe-20905896>

BENČ, M. Odpovědi prezidenta na otázky deníku Právo o udělení dílčí amnestie. In: *klaus.cz* [online]. 7. 1. 2013 [cit. 2016-03-14]. Dostupné z: <http://www.klaus.cz/clanky/3272>

BENČ, M. Vrazi a tuneláři osvobození rozhodně nebyli, hájí Klaus amnestii. In: *novinky.cz* [online]. Praha: Borgis, 7. 1. 2013 [cit. 2016-03-21]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/domaci/289490-vrazi-a-tunelari-osvobozeni-rozhodne-nebyli-haji-klaus-amnestii.html>

CESKATELEVIZE.CZ. Amnestie na přetřes v senátu – ústavní žalobu již podepsalo 18 senátorů. In: *ceskatelevize.cz* [online]. Praha: Česká televize, 21. 2. 2013 [cit. 2016-03-20]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/1116097-amnestie-na-pretres-v-senatu-ustavni-zalobu-jiz-podepsalo-18-senatoru>

CESKATELEVIZE.CZ. Dvě největší amnestie: oba prezidenti po Novém roce čelili kritice. In: *ceskatelevize.cz* [online]. Praha: Česká televize, 2. 1. 2014 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/1494381-dve-nejvetsi-amnestie-oba-prezidenti-po-novem-roce-celili-kritice>

ČTK. Amnestie se dotkla přes 50.000 lidí, jejich počet ještě vzroste. In: *denik.cz* [online]. Praha: Vltava-Labe-Press, 11. 3. 2013 [cit. 2016-03-15]. Dostupné z: http://www.denik.cz/z_domova/amnestie-se-dotkla-pres-50-000-lidi-jejich-pocet-jeste-vzroste-20130311.html

ČTK. Amnestie za půl roku zastavila stíhání 904 obviněných. In: *zpravy.aktualne.cz* [online]. Praha: Economia, 22. 7. 2013 [cit. 2016-03-19]. Dostupné z: <http://zpravy.aktualne.cz/domaci/amnestie-za-pul-roku-zastavila-stihani-904-obvinenych/r~2250b724f2bc11e29251002590604f2e/>

ČTK. Lednová amnestie prezidenta Klause se týkala 111 263 osob. In: *parlamentnilisty.cz* [online]. Praha: Our Media, 29. 12. 2013 [cit. 2016-03-20]. Dostupné z: <http://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/Lednova-amnestie-prezidenta-Klause-se-tykala-111-263-osob-298326>

ČTK. Vězeňská služba má mít navzdory amnestii stejný počet členů. In: *parlamentnilisty.cz* [online]. Praha: Our Media, 23. 11. 2013 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/Vezenska-sluzba-ma-mit-navzdory-amnestii-stejny-pocet-clenu-294464>

ČTK. Šabatová žádá změny ve vězeňství. Je třeba více využívat alternativní tresty. In: *ceska-justice.cz* [online]. Praha: Media Network, 23. 3. 2016 [cit. 2016-03-30]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2016/03/sabatova-zada-zmeny-ve-vezenstvi-je-treba-vice-vyuzivat-alternativni-tresty/>

ČTK. Senát: poškození amnestií nemusí platit soudní poplatky. In: *zpravy.aktualne.cz* [online]. Praha: Economia, 16. 5. 2013 [cit. 2016-03-31]. Dostupné z: <http://zpravy.aktualne.cz/domaci/politika/senat-poskozeni-amnestii-nemusi-platit-soudni-poplatky/r~i:article:779886/>

ČTK. Dva roky po amnestii policie stíhá více než polovinu propuštěných vězňů. In: *zpravy.idnes.cz* [online]. Praha: Mafra, 23. 1. 2015 [cit. 2016-04-02]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/policie-stiha-vice-nez-polovinu-veznu-pus-fim-krimi.aspx?c=A150123_141604_krimi_skr

ECONOMIST.COM. Vaclav's Klaus controversial amnesty. In: *economist.com* [online]. Londýn: The Economist Newspaper Limited, 17. 1. 2013 [cit. 2016-03-11]. Dostupné z: <http://www.economist.com/blogs/easternapproaches/2013/01/czech-politics>

HEŘMÁNKOVÁ, P. Senátoři podali návrh na zrušení čl. II amnestie prezidenta (15. 1. 2013). In: *senat.cz* [online]. Praha: Senát PČR, 15. 1. 2013 [cit. 2016-02-27]. Dostupné z: <http://www.senat.cz/zpravodajstvi/zprava.php?id=1345>

HORÁČEK, F. a ČTK. Úřady práce po amnestii zapsaly 3 706 lidí, vyplatily jim první dávky. In: *ekonomika.idnes.cz* [online]. Praha: Mafra, 15. 1. 2013 [cit. 2016-04-01]. Dostupné z: http://ekonomika.idnes.cz/urady-prace-po-amnestii-zapsaly-3-706-lidi-fct-/ekonomika.aspx?c=A130115_174933_ekonomika_fih

IURIDICTUM.PECINA.CZ. Morálka. In: *iuridictum.pecina.cz* [online]. 25. 1. 2014 [cit. 2015-11-07]. Dostupné z: <http://iuridictum.pecina.cz/w/Mor%C3%A1lka>

JELÍNEK, M. Jak je to s nároky poškozených v trestním řízení po jejich zastavení v důsledku amnestie prezidenta republiky? In: *epravo.cz* [online]. Praha: epravo.cz, 5. 2. 2013 [cit. 2016-03-31]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/jak-je-to-s-naroky-poskozenych-v-trestnim-rizeni-po-jejich-zastaveni-v-dusledku-amnestie-prezidenta-republiky-88833.html>

JIŘIČKA, J. Zeman nepotěšil vězně, nebude udílet amnestie ani milosti. In: *zpravy.idnes.cz* [online]. Praha: Mafra, 8. 3. 2013 [cit. 2016-04-03]. Dostupné z:

[http://zpravy.idnes.cz/zeman-nebude-udilet-milosti-ani-amnestie-ff5-
/domaci.aspx?c=A130308_123113_domaci_jj](http://zpravy.idnes.cz/zeman-nebude-udilet-milosti-ani-amnestie-ff5-/domaci.aspx?c=A130308_123113_domaci_jj)

KARBAN, M., SEIDL, M. Agenda trestu domácího vězení. In: *pmscr.cz* [online]. Brno: IT STUDIO, 31. 12. 2013 [cit. 2016-03-26]. Dostupné z: https://www.pmscr.cz/download/odorne_cinnosti_analyzy_TDV_k_31.12.2013.pdf

KLANG, M. Absurdita amnestie se ukázala na H-Systemu, říká právnička Marvanová. In: *zpravy.idnes.cz* [online]. Praha: Mafra, 10. 1. 2013 [cit. 2016-03-31]. Dostupné z: [http://zpravy.idnes.cz/rozhovor-s-hanou-marvanovou-dgh-
/domaci.aspx?c=A130110_162858_domaci_klm](http://zpravy.idnes.cz/rozhovor-s-hanou-marvanovou-dgh-/domaci.aspx?c=A130110_162858_domaci_klm)

KLANG, M. Je to výsměch, říkají o amnestii poškozená z kauzy H-System. In: *zpravy.idnes.cz* [online]. Praha: Mafra, 2. 1. 2013 [cit. 2016-03-31]. Dostupné z: [http://zpravy.idnes.cz/amnestie-pro-manazery-h-systemu-dao-
/domaci.aspx?c=A130102_195132_domaci_klm](http://zpravy.idnes.cz/amnestie-pro-manazery-h-systemu-dao-/domaci.aspx?c=A130102_195132_domaci_klm)

LIDOVKY.CZ. Podle policie neměly na Klausovu amnestii vliv úplatky. In: *lidovky.cz* [online]. Praha: Mafra, 17. 10. 2013 [cit. 2016-03-28]. Dostupné z: [http://www.lidovky.cz/podle-policie-nemely-na-klausovu-amnestii-vliv-uplatky-pis-
/zpravy-domov.aspx?c=A131017_081347_in_domov_vsv](http://www.lidovky.cz/podle-policie-nemely-na-klausovu-amnestii-vliv-uplatky-pis-/zpravy-domov.aspx?c=A131017_081347_in_domov_vsv)

MAREŠOVÁ, A. a kol. Proměny českého vězení v posledním decenniu. In: *ok.cz* [online]. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2015 [cit. 2016-03-27]. Dostupné z: <http://www.ok.cz/iksp/docs/425.pdf>

MARKUSOVÁ, H. Aktualizace zvláštní zprávy týkající se aplikace článku II amnestijního rozhodnutí prezidenta republiky ze dne 1. 1. 2013 za období do 30. 6. 2013. In: *nsz.cz* [online]. Rokycany: Háka software, 19. 7. 2013 [cit. 2016-03-26]. Dostupné z: [http://www.nsz.cz/index.php/cs/aktuality/677-aktualizace-zvladni-
zpravy-tykajici-se-aplikace-lanku-ii-amnestijniho-rozhodnuti-prezidenta-republiky-
ze-dne-1-1-2013-za-obdobi-do-30-6-2013](http://www.nsz.cz/index.php/cs/aktuality/677-aktualizace-zvladni-zpravy-tykajici-se-aplikace-lanku-ii-amnestijniho-rozhodnuti-prezidenta-republiky-ze-dne-1-1-2013-za-obdobi-do-30-6-2013)

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. Na Úřadu práce se zapsalo 70 procent propuštěných vězňů (Aktuálně.cz). In: *mpsv.cz* [online]. Praha: Ministerstvo

práce a sociálních věcí, 5. 2. 2013 [cit. 2016-01-27]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/14531>

NĚMEC, J. aj. Díky Klausově amnestii půjde na svobodu sedm tisíc lidí. In: *zpravy.aktualne.cz* [online]. Praha: *Economia*, 1. 1. 2013 [cit. 2015-12-12]. Dostupné z: <http://zpravy.aktualne.cz/domaci/politika/diky-klausove-amnestii-pujde-na-svobodu-sedm-tisic-lidi/r~i:article:767348/>

NĚMEC, J. Expert: Amnestie postavená na hlavu, je to akt vlády. In: *zpravy.aktualne.cz* [online]. Praha: *Economia*, 10. 1. 2013 [cit. 2016-02-17]. Dostupné z: <http://zpravy.aktualne.cz/domaci/expert-amnestie-postavena-na-hlavu-je-to-akt-vlady/r~i:article:768190/>

NSZ.CZ. Graf č. 1 Amnestie čl. II – podíl trestné činnosti (státní zastupitelství a soudy). In: *nsz.cz* [online]. Rokycany: Háka software, 19. 7. 2013 [cit. 2016-03-26]. Dostupné z: http://www.nsz.cz/images/stories/PDF/Zvlastni_zpravy/grafy.pdf

PMSCR.CZ Statistika. In: *pmscr.cz* [online]. Praha: Probační a mediační služba ČR, © 2002-2016 [cit. 2016-03-28]. Dostupné z: <https://www.pmscr.cz/statistika-2/>

PŘIBIL, M. Pavel Blažek: rozhovor pro časopis Týden. In: *ods.cz* [online]. Praha: Občanská demokratická strana, 21. 1. 2013 [cit. 2016-03-16]. Dostupné z: <http://www.ods.cz/clanek/3839-rozhovor-pro-casopis-tyden>

REDAKCE EPRAVO.CZ (MOL). Amnestie a milost a jejich formy. In: *epravo.cz* [online]. Praha: *epravo.cz*, 9. 10. 2001 [cit. 2015-11-06]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/amnestie-a-milost-a-jejich-formy-14774.html>

RIEGER, L. Amnestie podle Ústavy České republiky. In: *cevro.cz* [online]. Praha: © CEVRO – Liberálně-konzervativní akademie 2012, 19. 3. 2013 [cit. 2015-11-10]. Dostupné z: http://www.cevro.cz/web_files/soubory/ctrnacni-deniky/14denik_6_2013.pdf

SENAT.CZ. Stenozáznam z veřejného slyšení Ústavně-právního výboru Senátu konaného dne 21. 2. 2013 na téma: „Novoroční amnestie 2013 – motivy, okolnosti,

důsledky“. In: *senat.cz* [online]. Praha: Senát PČR, (c) 2016 [cit. 2016-03-21]. Dostupné z: www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/original/67445/56794/56431

SOCIALNIPRACE.CZ. Ministerstvo zmírňuje dopady amnestie. In: *socialniprace.cz* [online]. Brno: Asociace vzdělavatelů v sociální práci, © 2014 [cit. 2016-03-25]. Dostupné z: <http://www.socialniprace.cz/zpravy.php?oblast=0&clanek=75>

SOUČKOVÁ, K. Tři roky po amnestii jsou věznice v Česku opět přeplněné. In: *rozhlas.cz* [online]. Praha: Český rozhlas, 4. 12. 2015 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/zpravy/politika/_zprava/tri-roky-po-amnestii-jsou-veznice-v-cesku-opet-preplnene--1560754

TISKOVÝ ODBOR MINISTERSTVA SPRAVEDLNOSTI ČR. Ministerstvo spravedlnosti partnerem konference „Zaměstnávání osob s trestní minulostí – příklady dobré praxe a spolupráce se zaměstnavateli“. In: *portal.justice.cz* [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti, 22. 5. 2014 [cit. 2016-03-30]. Dostupné z: <http://portal.justice.cz/Justice2/Soud/soud.aspx?o=194&j=204&k=1949&d=336047>

TN.NOVA.CZ. Anketa: souhlasíte s amnestií? Vězni se radují, policisté zuří. In: *tn.nova.cz* [online]. Praha: CET 21, 1. 1. 2013 [cit. 2016-04-03]. Dostupné z: <http://tn.nova.cz/clanek/zpravy/domaci/anketa-klaus-pri-svem-poslednim-projevu-vyhlasil-castecnou-amnestii-souhlasite.html>

TŘEČEK, Č. a ČTK. Po Klausově amnestii se do vězení vrátila „jen“ čtvrtina propuštěných. In: *zpravy.idnes.cz* [online]. Praha: Mafra, 27. 12. 2014 [cit. 2016-04-03]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/ctvrtina-amnestovanych-je-zpet-ve-vezeni-flq/krimi.aspx?c=A141227_111334_krimi_cen

VEDENÍ ČESKÉ ADVOKÁTNÍ KOMORY. Základní informace pro osoby poškozené trestnou činností, jejichž práv se může dotknout amnestie prezidenta republiky. In: *cak.cz* [online]. Praha: Design Impax, 2012 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=10672>

VENTUROVÁ, J. a ČTK. Amnestie byla připravena diletantsky, tvrdí předseda Ústavního soudu. In: *zpravy.idnes.cz* [online]. Praha: Mafra, 10. 1. 2013 [cit. 2016-

03-31]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/rychetsky-kritizuje-amnestii-dkx-/domaci.aspx?c=A130110_071036_domaci_wlk

VICHEREK, R. Amnestie tak trochu jinak, aneb může odsouzený doplatit na amnestii? In: *epravo.cz* [online]. Praha: epravo.cz, 27. 5. 2013 [cit. 2016-03-28]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/amnestie-tak-trochu-jinak-aneb-muze-odsouzeny-doplatit-na-amnestii-91413.html>

VILLARREAL, R. Thousands Of Prisoners Freed By Czech President's Mass Pardons. In: *ibtimes.com* [online]. New York: IBT Media, 4. 1. 2013 [cit. 2016-03-30]. Dostupné z: <http://www.ibtimes.com/thousands-prisoners-freed-czech-presidents-mass-pardon-993960>

ZAKONYPROLIDI.CZ. Předpis č. 1/2013 Sb. In: *zakonyprolidi.cz* [online]. Zlín: AION CS, 2. 1. 2013 [cit. 2016-03-13]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-1>